

Рівненський державний гуманітарний університет

Факультет іноземної філології

Кафедра методики викладання іноземних мов

ДИПЛОМНА РОБОТА

Освітньо-кваліфікаційний рівень “ Магістр”

на тему

**« НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА »**

Виконала:

**студентка VI курсу, групи ІМ-61
спеціальності 014. Середня освіта.**

“Англійська мова та література”

Полховська Ольга Миколаївна

Науковий керівник:

Кандидат педагогічних наук,

доцент Кваснецька Н.В.

Рецензент:

доктор педагогічних наук,

професор Тадеєва М.І.

Рівне – 2020

АНОТАЦІЯ

Полховська О.М. Навчання іноземної мови учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва. – Дипломна робота на правах рукопису.

Наукова робота на здобуття ступеня “магістр” за спеціальністю 014. Середня освіта . «Англійська мова та література». – Рівне, РДГУ. - 2020

Науковий керівник – Кваснецька Наталія Володимирівна.

У запропонованій роботі розглянуто зразки образотворчого мистецтва, як засіб естетичного виховання на уроках іноземної мови в початковій школі. Нами було повною мірою надано характеристику молодшому шкільному віку, психологічні та фізіологічні особливості учнів початкової школи, особливості уваги та пам'яті, умови для створення продуктивного навчального процесу. Було охарактеризовано формування ключових компетентностей в початковій школі за Новою Українською Школою та запропоновані вектори введення образотворчого мистецтва в процес їх формування. Ми охарактеризували види мовленнєвої діяльності та їх взаємозв'язок з елементами образотворчого мистецтва. Було розглянуто методику використання зразків образотворчого мистецтва на уроках іноземної мови в початковій школі та особливості роботи з елементами образотворчого мистецтва враховуючи вимоги до їх використання на уроці та класифікацію. Для окреслення можливих напрямів введення зразків образотворчого мистецтва в навчальний процес було розроблено лінгводидактичну модель, що складалася з 3 етапів навчання. Відповідно до вимог, було розроблено систему вправ для навчання учнів засобами образотворчого мистецтва в початковій школі. Було проаналізовано сучасний стан проблеми використання зразків образотворчого мистецтва в навчанні іноземної мови молодших школярів та на базі отриманих даних було проведено експериментальне дослідження навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва.

Ключові слова: *учень початкової школи, зразки образотворчого мистецтва, Нова Українська Школа, лінгводидактична модель, система вправ.*

RESUME

Polkhovska O. Teaching foreign languages primary school students by means of fine arts.– Graduate paper manuscript.

Scientific work for “Master’s degree” in Specialty 014. Secondary education. “English Language and Literature”– Rivne, RSUH. – 2020.

Supervisor – Kvasnetska Natalia.

The proposed work deals with the samples of fine arts as a means of aesthetic education in foreign language lessons in primary school. We have fully provided a description of the primary school age, psychological and physiological characteristics of primary school students, features of attention and memory, conditions for creating an effective learning process. The formation of key competencies in primary school according to the New Ukrainian School was characterized and the vectors of introduction of fine arts in the process of their formation were proposed. We have described the types of speech activities and their relationship with the elements of fine arts. The method of using samples of fine arts in foreign language lessons in primary school were considered and the peculiarities of working with elements of fine arts, taking into account the requirements for their use in the classroom and classification. To outline possible directions for the introduction of samples of fine arts in the educational process, a linguodidactic model was developed, which consisted of 3 stages of learning. In accordance with the requirements, a system of exercises was developed to teach students by means of fine arts in primary school. The current state of the problem of using samples of fine arts in teaching a foreign language to primary school students was analyzed and an experimental study of teaching primary school students by means of fine arts was conducted on the basis of the obtained data.

Key words: primary school student, elements of fine arts, the New Ukrainian School, linguodidactic model, system of exercises.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	9
1.1 Образотворче мистецтво як засіб естетичного виховання на уроках іноземної мови.....	9
1.2 Психологічні особливості навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва	14
1.3 Формування ключових компетентностей засобами образотворчого мистецтва в початковій школі.....	20
1.4 Навчання основних видів мовленнєвої діяльності учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва.....	24
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	30
2.1 Особливості роботи із засобами образотворчого мистецтва в початковій школі	30
2.2 Лінгводидактична модель навчання учнів іноземної мови початкової школи засобами образотворчого мистецтва	40
2.3 Система вправ для навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва	46
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	58
3.1. Аналіз стану досліджуваної проблеми	58
3.2. Проведення експерименту	63
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	72

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗУ- Закон України

ЗНЗ- Загальноосвітні навчальні заклади

ІКТ- інформаційно-компютерні технології

НУШ- Нова українська школа

МОН- Міністерство освіти і науки

ОМ- образотворче мистецтво

ЛО- лексичні одиниці

ЕГ- експериментальна група

КГ- контрольна група

ВСТУП

Актуальність дослідження. Використання ефективних прийомів навчання англійської мови в молодших класах є ключовим елементом успішного навчання, оскільки дуже важливо знати, яким чином можливо успішно організувати навчальний процес молодших школярів. Знання вікових особливостей учнів є значимим аспектом в діяльності вчителя, оскільки під час навчання в початковій школі дитина починає вчитися і тому, дуже важливо розкрити її здібності як до навчання в цілому, так і до кожного окремого предмету. Стаття 12 ЗУ «Про освіту» передбачає формування в учнів культурної компетентності. Одним із шляхів її організації є використання засобів образотворчого мистецтва.

Як зарубіжні, так і українські методисти підкреслюють важливість візуалізації для успішного засвоєння знань в початковій школі. Елементом образотворчого мистецтва приділяється велика увага в роботах британського методиста Дж. Хармера. Українські методисти, такі як Ніколаєва С., Панова Л. та інші, також називають образотворче мистецтво серед найбільш ефективних способів запам'ятовування слів та використання їх у змістовному контексті.

Актуальність даної теми полягає в тому, що в сьогочасних реаліях, поки що загальна концепція застосування засобів образотворчого мистецтва в початковій школі є недостатньо розкритою.

Об'єктом роботи є процес навчання учнів початкової школи з використанням зразків образотворчого мистецтва.

Предметом є форми, принципи та методи використання елементів образотворчого мистецтва на уроках іноземної мови.

Мета роботи полягає у дослідженні передумов навчання іноземної мови в початковій школі на основі засобів образотворчого мистецтва, які є способом підвищення ефективності навчання іноземної мови.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- 1)здійснити аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури з даної проблеми;
- 2) виявити психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та їх урахування у процесі навчання;
- 3)охарактеризувати особливості елементів образотворчого мистецтва в процесі навчання учнів початкової школи;
- 4)розробити лінгводидактичну модель навчання іноземної мови учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва і відповідну систему вправ для її реалізації.
- 5)дослідити ефективність використання елементів образотворчого мистецтва як засобу формування комунікативної компетентності на уроках іноземної мови у початковій школі.
- 6) Виявити результати навчання іноземної мови учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва.

Наукова новизна дослідження: отримані результати у ході нашого дослідження постають новими у контексті поглибленого вивчення процесу навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва, запропоновано систему вправ, що передбачає використання зразків образотворчого мистецтва. Підтверджено, що засвоєння знань учнями початкової школи, а також стимул до комунікації через візуальне представлення є більш ефективним. Виявлено можливості й перспективи навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що визначено принципи відбору елементів образотворчого мистецтва та шляхи їх реалізації на уроці для ефективного навчання учнів початкової школи. Нами було розроблено

лінгводидактичну модель навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва та систему вправ, що спрямована на ефективний розвиток мовленнєвої діяльності учнів; визначені етапи роботи зі зразками образотворчого мистецтва.

Практичне значення роботи. Результати запропонованого дослідження можуть бути використані вчителями-практиками при організації навчального процесу з учнями молодшого шкільного віку.

Надійність та вірогідність отриманих даних забезпечувалися різнобічним теоретичним аналізом досліджуваної проблеми, використанням методик і методичних прийомів, які відповідали меті та завданням дослідження.

Методи дослідження. У дослідженні було використано ряд методів, серед яких: синтез та аналіз матеріалу; метод порівняння; систематизація та класифікація матеріалу; спостереження; експеримент, спрямований на перевірку знань учнів.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі Рівненської спеціалізованої школи №15.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені у вигляді публікації “Навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва” на I Всеукраїнській науково-практичній конференції “Сучасні тенденції розвитку лінгвістики на лінгводидактики» від 14.05.2020 (Рівне: НУВГП, 2020).

Структура і обсяг бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел (43 позиції). Загальний обсяг роботи - 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

1.1 Образотворче мистецтво як засіб естетичного виховання на уроках іноземної мови

Сьогодні українська школа, готуюючи школяра-випускника, покликана розвивати його всесторонньо. Всебічний розвиток дитини унеможлиблюється без естетичного виховання, оскільки наше середовище тісно взаємопов'язане з естетичним аспектом.

Естетичне виховання- це формування естетичних знань, ідеалів та смаків, розвиток естетичного сприйняття реального світу та мистецьких об'єктів [11].

Таким чином, про естетичне виховання можна говорити як про ціленаправлений процес у формуванні в людини його естетичного відношення до дійсності. Це специфічний вид суспільно значимої діяльності, здійснюваної суб'єктом (суспільством і його спеціалізованими інститутами) по відношенню до об'єкта (індивід, особистість, група, колектив, спільність) з метою вироблення у останнього системи орієнтації в світі естетичних і художніх цінностей у відповідності зі сформованими в даному конкретному суспільстві уявленнями про їх характер і призначення [9, с.24].

Мета естетичного виховання обумовлена завданням формування всебічно розвиненої людини, цілісної особистості, творчо розвиненою індивідуальності, діючої за законами краси.

Н. Чернікова зазначає, що естетична культура виявляється у сформованості естетичного ставлення до навколишньої дійсності й створює можливості для творчої самореалізації в різноманітних видах навчальної та позанавчальної діяльності. При цьому дослідниця наголошує, що в контексті підготовки майбутнього педагога естетична культура виконує ряд функцій: пізнавальну (пізнання світу прекрасного), трансляційну (збереження і передача культури), нормативну (оволодіння нормами естетичної поведінки), аксіологічну (сприйняття культури як цінності), семіотичну

(оволодіння специфічною мовою культури), гедоністичну (потреба в насолоді) [27,с.32].

Спираючись на науково-методичні напрацювання зазначимо, що естетичне виховання на уроках іноземної мови необхідно здійснювати:

- при формуванні навичок естетично сприймати мовознавчу інформацію;
- у роботі над розвитком уміння бачити красу слова;
- під час розширення світогляду щодо розуміння того, що краса слова є своєрідним регулятором людських взаємин;
- у процесі вироблення навичок зв'язного мовлення на основі кращих світових зразків літератури, музики, живопису;
- у вихованні прагнення творити власне мовлення за законами краси та нарощенні культури мови;
- під час читання іншомовних текстів, що висвітлюють різні сторони життя інших народів, відбувається навчання взаємодії в соціумі на межі різних культур, що вимагає від дитини діалогічності, розуміння та поваги до культурної ідентичності інших людей;
- залучаючи школяра до процесу вивчення іноземної мови, розвивати його естетичні здібності, уміння та навички.

Важливу роль відіграє вчитель у формуванні естетичної компетентності учня.

Його/її поведінка, одяг, рухи, міміка, жести, голос [21, с.177].

Естетичне виховання школярів - це багатогранний процес, основою якого є такі напрямки:

1. Родина. Саме родина є основою естетичних смаків школяра, оскільки атмосфера в родині безпосередньо впливає на організацію повсякденного життя та формує естетичні смаки дитини.

2. Загальноосвітні навчальні заклади. Завдяки діяльності ЗНЗ учні включаються до вивчення навчальних дисциплін (мова, література, історія, природничі науки, музика, мистецтво), та сприяють естетичному розвитку учнів.

3. Позакласні заклади (будинки та палаци дитячої та юнацької творчості, художні чи музичні школи, студії, тощо). Діяльність гуртків на базі таких закладів спрямована на задоволення інтересів дитини, розвиток її здібностей та залучення до естетичної діяльності.

4. Вплив засобів масової інформації. Завдяки діяльності ЗМІ елементи багатьох видів мистецтва поєднуються між собою.

Основними принципами естетичного виховання є:

-первинність національної культури у дослідженні світу та залучення дітей до вивчення їхніх національних звичаїв та творінь;

-врівноваження національної та міжнародної культури при визначенні методів естетичного виховання;

- врахування етнопсихологічних особливостей, національного художнього мислення та відповідності моральним та етичним ідеалам народів;

-принцип активної творчої діяльності. Естетичне виховання досягне своєї мети лише тоді, коли молода людина навчиться сприймати та оцінювати твори мистецтва [18, с.396].

Основними завданнями естетичного виховання є:

-формування естетичних концепцій, поглядів, переконань, умінь розуміти прекрасне, правильно естетично оцінювати факти, явища, процеси - виховання естетичних почуттів, вміння насолоджуватися сприйняттям краси у навколишній дійсності та мистецтві;

- формування потреби та вміння творити красу в житті та мистецтві на основі розвитку власних творчих здібностей, набуття знань та практичних навичок у певному вигляді мистецтва.

-спільність естетичного та педагогічного впливу. Естетичне виховання, яке ґрунтується на здобутті культури; це забезпечує формування високих моральних якостей, і тому необхідно поєднувати досвід та можливості мистецтва, що сприяє розвитку емоційної сфери, смаків та потреб учнів [38].

Образотворче мистецтво має низку певних переваг: вони можуть замінити реальний предмет зображеннями, оскільки часто важко або неможливо показати реальний предмет (наприклад, тварини, природні явища, історичні події тощо).

Однак використання різних видів видимості може мати не тільки позитивне, але й негативне значення. Перевикористання зразків образотворчого мистецтва, їх неправильне застосування ускладнює урок і відволікає увагу учнів від основних особливостей зображених предметів, підсилюючи другорядні [30].

Загалом наочність допомагає учням з цікавістю засвоювати мовний матеріал на уроках іноземної мови. Крім того, наочність активізує пізнавальну активність учнів, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, розширює зміст матеріалу, тренує творчу уяву, розвиває свободу, полегшує весь процес вивчення іноземної мови. Образотворче мистецтво сприяє розвитку мови, пропонуючи невербальні прийоми спілкування та розуміючи певні образи учнями.

Інтеграція мистецтва в мові та в змістовій сфері може дати учням можливість навчатися за новими, більш різноманітними підходами під час отримання позитивних емоційних відповідей на навчання, розуміння інших та висловлення власних ідей. Мистецтво є невід'ємною частиною всебічної освіти. Культурологічний та країнознавчий компоненти навчання розширюють можливості для реалізації естетичного виховання на уроках іноземної мови та розвивають естетичний потенціал.

Оскільки навчання іноземної мови передбачає вивчення культури країн, мова яких вивчається, це надає можливість вчителю ознайомити школярів із фольклором, живописом, літературою, архітектурою країн, що вивчаються, розширюючи їх культурологічні знання та формуючи в них власні естетичні уподобання [34].

Виховання естетичних поглядів, смаку та культури спілкування не тільки допоможе досягти меті навчання іноземній мові, але сформує повноцінну, естетичну розвинену особистість.

Завдяки використанню зразків образотворчого мистецтва на уроках іноземної мови в початковій школі формуються психологічні естетичні явища:

1. Естетичні сприйняття, які виявляються у спостережливості, умінні помітити найсуттєвіше, що відображає зовнішню і внутрішню красу предмета, явища, процесу, відчувати радість від побаченого, відкритого.

2. Естетичні почуття – почуття насолоди, які відчуває людина, сприймаючи прекрасне в оточуючій дійсності, творах мистецтва.

3. Естетичні судження, які передають ставлення особистості до певного об'єкта, явища. У педагогічній практиці є недопустимим нав'язування учням вчителем своїх міркувань. Навпаки, він повинен допомагати їм виявляти самостійність при з'ясуванні естетичної вартості предметів.

4. Естетичні смаки, що постають як емоційно-оціночне ставлення людини до прекрасного. Вони мають вибірковий, суб'єктивний характер. Стандартних смаків не існує, вони пов'язані з індивідуальним баченням і сприйняттям.

5. Естетичний ідеал – своєрідний зразок, з позиції якого особистість оцінює явища, предмети дійсності. Естетичний ідеал відображає уявлення про красу, її критерії [3, с.122].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що використання зразків образотворчого мистецтва є засобом формування естетичної компетентності учнів, завдяки якому учні не лише краще вивчають іноземну мову, але й пізнають світ навколо себе, що є важливим елементом для розвитку молодших школярів. Про

психологічні та фізіологічні особливості навчання молодших школярів ми розглянемо в наступному пункті.

1.2 Психологічні особливості навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва

Відповідно до експериментів останніх років можна стверджувати, що навчання іноземної мови розвиває логічне мислення дітей, підвищує їх освітній та культурний рівень.

Тривалість сенситивного (найбільш сприятливого для вивчення іноземної мови) періоду психологи трактують по-різному, але найчастіше вони сходяться на періоді з 4 до 8 років. Дитина до 9 років- фахівець у володінні мовою. Після цього періоду мозкові механізми мови стають менш гнучкими і не можуть так легко пристосуватися до нових умов. Мозок дитини має спеціалізовану здатність до засвоєння мови, але з віком вона зменшується [19,с.6].

Звернемось до праць дослідників дитячої психології Л.С. Виготського, І.О. Зимньої, О.Н. Леонтьєва, Д.Б. Ельконіна, Ж. Піаже О. Dunn, S. Halliwell. Аналіз їх досліджень вказує на наявність, прямої залежності успішності раннього вивчення іноземної мови від рівня комунікативного розвитку дитини в рідній мові.

Молодші школярі, на початковому етапі опанування англійською мовою, вже мають певні сформовані мовні навички, які дають їм змогу виразити себе в інтелектуальній, емоційній та соціальній сферах життя. Вони вправно володіють деяким словниковим запасом рідною мовою, можуть творчо його використовувати, їм притаманна багата фантазія та уява, вони усвідомлюють різницю між реальністю та вигадкою, можуть працювати в групі і вчитися в інших [5,с.65].

Вчителі початкової школи та методисти зазначають, що діти цієї вікової групи здатні зрозуміти сказане, не сприймаючи кожне слово окремо. Інтонація, жести, міміка, вираз обличчя вчителя – все це допомагає їм зрозуміти незнайомі слова, а іноді і фрази. У них добре розвинена довготривала пам'ять, засвоєна інформація зберігається досить тривалий період часу[5, с.66]

Характерною рисою молодшого шкільного віку є наявність значних резервів розвитку. З початком навчання дитини в школі відбувається перебудова всіх її пізнавальних процесів, набуття нею якостей, властивих дорослим людям. Дитина включається в нові для неї види діяльності й системи міжособистісних взаємин. У цей віковий період до провідних видів діяльності поряд зі спілкуванням і грою долучається й навчальна діяльність. Загальними характеристиками всіх пізнавальних процесів дитини стають їх продуктивність і стійкість. У дітей молодшого шкільного віку відбувається перехід від наочно-образного до словесно-логічного мислення, розвивається увага, уява, інші аспекти психологічної діяльності.

Можна виділити сукупність умов, що сприяють успішному засвоєнню дітьми іноземної мови:

- 1) мова має засвоюватися дитиною усвідомлено, навчання в жодному разі не повинно перетворюватися на імітаційний процес;
- 2) діти повинні опановувати іноземну мову як засіб спілкування, всі компоненти навчання необхідно підпорядковувати комунікативній меті;
- 3) необхідність досягнення розвиваючого ефекту курсу іноземної мови, тобто не просто опора на сформовані поняття, навички і вміння, а їх розвиток і формування нових психічних якостей.

Отже, іноземна мова має засвоюватися учнями як засіб спілкування. Будь-яке спілкування починається з мотиву і цілі, тобто з того, чому та навіщо щось говориться, сприймається на слух, читається й пишеться. Учень повинен чітко уявляти собі мету своїх мовленнєвих дій, їх кінцевий результат- що саме буде досягнуто, якщо він промовить слово, побудує висловлювання, прослухає або прочитає текст. Діти мають бачити результати практичного застосування іноземної мови [20, с.11].

Під час навчання іноземної мови в учнів формуються різні рівні сформованості монологічного мовлення: репродуктивний, репродуктивно-

продуктивний та продуктивний. Рівень сформованості залежить від творчих навичок та самостійності, що виявляє учень. На репродуктивному рівні школярі не проявляють творчих навичок. Відповідно, етап характеризується відсутністю самостійності у виборі мовних елементів. На репродуктивно-продуктивному рівні передбачаються деякі елементи творчості й самостійності висловлювання. Вони виявляються в учнів при варіюванні мовного матеріалу та використанні його в нових мовленнєвих ситуаціях, висловлювання містять чітку структуру. Проте, певна частина мовлення школяра носитиме репродуктивний характер. Рівень продуктивного мовлення характеризується тим, що школяр на основі власного мовного та мовленнєвого досвіду висловлює власні думки та ставлення до певних фактів та подій, може оцінювати ситуації та буде висловлювання згідно зі своїм задумом.

Мовлення, особливо в монологічній формі, часто викликає труднощі в учнів. Формування цього складного вміння має протікати за допомогою опор, які можуть бути пов'язані як зі змістом, так і з формою викладу, а також одночасно й із тим, і іншим. У перших класах для формування монологічного мовлення на репродуктивному рівні опори мають мати комплексний характер, тобто допомагати учням і за змістом, і за формою. Якщо текст сприймається на слух, то він повинен бути за обсягом невеликий, логічно побудований, являти собою надфразову єдність. Під час організації роботи над граматичною стороною мовлення вчителю варто підходити до матеріалу диференційовано залежно від труднощів, які він викликає в учнів, що позначиться на кількості вправ і в їх характері [4, с.93].

Одним із ефективних методів, що використовується під час іноземної мови є метод асоціативних символів, що дає змогу вирішити основні проблеми в навчанні іноземної мови молодших школярів. Використання цього методу дає можливість дитині сприймати мовний матеріал через усі аналізатори: зорові, слухові, мовленнєво-моторні й рухові. За допомогою цього методу мовний матеріал засвоюється непомітно. На заняттях учитель вводить ігрові команди, назви

предметів, явищ і створює разом з учнями асоціативні символи до них, працюючи за певним алгоритмом [7].

Учень частіше за все не бачить реальної можливості скористатися своїми знаннями. Усунути цей недолік можна за допомогою застосування таких принципів:

- формулювання конкретної мети, що спрямована на досягнення не мовного, а практичного результату;
- отримання кожним учнем або групою учнів конкретного завдання, спрямованого на виконання практичних позамовних дій за допомогою мови;
- самостійне виконання учнем отриманого завдання й допомога вчителя в разі необхідності;
- спільна відповідальність учнів і вчителя за результати роботи;

Для оптимізації навчання лексики потрібно використовувати символічне зображення слів і навіть словосполучень, що буде сприяти швидкому і міцному запам'ятовуванню матеріалу. Використання різних прийомів запам'ятовування, таких як довільні і мимовільні, механічні і логічні, безпосередні і опосередковані (символи, знаки, жести, опорні сигнали), сприятиме розвитку інтелектуальних функцій аналізу і синтезу, формуванню вміння узагальнення, вдосконаленню мислення молодших школярів [6, с.16].

Враховуючи це, навчання молодших школярів іноземної мови з найперших кроків будується з діалогу культур. При цьому варто враховувати, що діти опановують навчальний матеріал усвідомлено, а не завдяки імітації, тому завжди необхідно організувати діяльність дітей в навчанні іноземної мови таким чином, щоб учні завжди вбачали сенс у тому, що вони роблять.

Домінуючою діяльністю ідеєю раннього навчання англійської мови, яка співпадає із завданнями формування соціокультурної компетенції молодших школярів, є ідея передусім познайомитись з англомовним ровесником, його повсякденним життям, інтересами, іграми, захопленнями, стереотипами поведінки, а

через призму сприйняття англійського (американського тощо) ровесника - і з країною, представником якої він є. Тому головним принципом моделювання ситуацій іншомовного спілкування на початковому етапі має бути принцип опори на діалог культур [32].

Перевагою молодших школярів є також потенційно великі можливості довготривалої пам'яті. Так, спостереження показують: за умови стимулювання властивої для цього віку ігрової або пізнавальної мотивації діти досить легко й міцно запам'ятовують не тільки окремі слова або словосполучення, але й мовні кліше, фрази, мікродіалоги, римівки, віршики, пісеньки [15, с.136].

Однак необхідно зауважити, що учні даної вікової категорії не можуть довго зосереджувати увагу на одному об'єкті або дії, оскільки процеси збудження у корі головного мозку ще домінують над процесами гальмування. Діти швидко втомлюються. Тому урок іноземної мови має бути динамічним, емоційним, насиченим такими вправами, які дають змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомагають зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі.

На думку провідних вітчизняних методистів, специфічними ознаками уроку іноземної мови в початковій школі повинні бути мовленнєва спрямованість та комплексність. Комплексність уроку іноземної мови передбачає взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності у процесі опанування знання [29].

Врахування психологічних та фізіологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку є також важливим на етапі контролю та оцінки результатів навчальної діяльності школярів. Однією із сучасних інноваційних технологій оцінювання навчально-пізнавальної діяльності дитини у відповідності до її психофізіологічних особливостей є технологія створення "Мовного портфоліо" у формі збірки документованих досягнень дитини у вивченні іноземної мови. Перевагою застосування цієї технології є те, що вона, з одного боку, дозволяє як учителю, так і батькам виявити труднощі та успіхи дитини в оволодінні іноземною мовою і

планувати подальшу роботу відповідним чином, а, з іншого боку, формує у дитини навички критичного самоаналізу та самооцінки [5, с.66].

Умовами ефективного вивчення іноземної мови учнями початкової школи є врахування педагогом вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів; формування мотивації до успіху; використання під час роботи з дітьми гуманістично орієнтованого підходу, що забезпечує ставлення до них не лише як до суб'єктів впливу, а передусім як до особистості, наділеної неповторними індивідуальними якостями [33,с.923].

Отже, для вірної побудови навчання учнів початкової школи іноземної мови. важливим є врахування психологічних факторів, що впливають на розуміння та вивчення учнями іноземної мови. Таким чином, учні повинні бути в першу чергу вмотивованими та уважними, що зробити вчителю вкрай важко, так як концентрація уваги в цьому віці хоч і висока, проте короткотривала.

Ще одним з факторів правильної побудови навчання учнів початкової школи є розуміння учнями що і навіщо вони вивчають. Розуміння матеріалу є запорукою подальшої мотивації вивчення іноземної мови. Також можна виділити як важливий фактор правильної побудови уроку іноземної мови в початкових класах співвідношення групової та індивідуальної роботи. Для дітей важливо бути в колективі, і приносити користь цьому колективу. Індивідуальна робота розкриває їхні творчі здібності і дає можливість вчителю адекватно оцінити учня [10].

Фактори, зазначені вище, є важливими в побудові уроку в початковій школі. Але для формування комунікативної компетентності важливо також правильно підібрати матеріал. Зразки образотворчого мистецтва є важливим компонентом формування комунікативної компетентності в учнів початкової школи, про що ми розглянемо в наступному пункті.

1.3 Формування ключових компетентностей засобами образотворчого мистецтва в початковій школі

В інформаційній ері недостатньо дати учням лише знання. Ще необхідно навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними установками учня, формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Нові освітні стандарти ґрунтуються на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» [35].

Нова Українська Школа покликана для того, щоб надати можливості гармонійного та всебічного розвитку особистості завдяки формуванню 10 ключових компетентностей. Серед них:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (якщо відрізняється від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- вміння навчатися впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність [37].

Використання зразків образотворчого мистецтва сприятиме швидшому та якіснішому формуванню цих компетентностей, особливо, якщо поєднати їх з ІКТ. Таким чином, учень-випускник початкової школи володітиме на високому рівні

усіма зазначеними компетентностями, буде готовий до нових викликів та складнішої навчальної програми в середній школі.

Крім того, завдяки впровадженню НУШ вводиться педагогіка партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат [37].

Діалог і багатостороння комунікація між учнями, учителями та батьками змінює односторонню авторитарну комунікацію вчитель – учень, та розвиває такі психологічні явища:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення до однолітків;
- довіра у відносинах, стосунках;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство;
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [40].

Відтак, Закон України «Про освіту» (2017) націлює на всебічний розвиток особистості, її соціалізацію, формування у процесі навчання ключових компетентностей. Окремі з них сформульовано таким чином: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії,

справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; інші компетентності, передбачені стандартом освіти.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння:

- ✓ читання з розумінням,
- ✓ уміння висловлювати власну думку усно і письмово,
- ✓ критичне та системне мислення,
- ✓ здатність логічно обґрунтовувати позицію,
- ✓ творчість,
- ✓ ініціативність,
- ✓ вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми,
- ✓ здатність співпрацювати з іншими людьми (Розділ 2, стаття 12, ЗУ Про освіту) [41].

Відповідно до компонентів навчальної діяльності О. Онопрієнко (2013) визначено суттєві ознаки компетентісно зорієнтованих задач:

- мотивують учнів до свідомої діяльності в умовах, які моделюють реальну ситуацію;
- інтегрують зміст кількох взаємопов'язаних питань із різних дидактичних ліній навчального предмету чи освітніх галузей;
- передбачають застосування проблемно-пошукових методів навчання;
- мають варіативність розв'язків;
- сприяють розумінню учнями практичної значущості навчання [17, с.24].

Учні повинні розв'язувати задачі, які спонукають думати, зіставляти різні поняття; сприяють розвитку мислення (творчого, критичного) і застосуванню різних способів вираження думки; інтуїції – здатності передбачати результат і знаходити шлях до розв'язання; знаходити їм практичне застосування. Не менш важливим у цьому процесі є формування в учнів комунікативних діалогічних і монологічних умінь, в основі яких: узагальнення, порівняння, конкретизація, абстрагування тощо [16].

Досліджуючи інтерактивні методи навчання та методикау їх застосування за різних форм організації навчання в початковій школі, нами з'ясовано, що молодші школярі вчаться ефективно, коли:

- об'єднуються у групи добровільно;
- мають мотивацію до навчання; свій алгоритм виконання завдання;
- перебувають у комфортному середовищі: вчитель керує процесом навчання, проте не заважає міркуванню учням;
- аналізують виконану роботу і кожного участь зокрема;
- відчують успіхи [26, с.298].

Відтепер ключове завдання вчителя — дати змогу учням засвоїти необхідний матеріал за допомогою діяльнісного підходу. Йдеться про найрізноманітніші форми, серед яких можуть бути навчальні ігри, екскурсії, експерименти, групові проекти, моделювання життєвих ситуацій, в які вводяться засоби образотворчого, музичного мистецтва тощо.

МОН заохочує викладачів до того, щоб учні отримували цілісне уявлення про світ — вивчали явища з точки зору різних наук та вчилися вирішувати реальні проблеми за допомогою знань з різних дисциплін [42].

Отже, можна зробити висновок про те, що Нова Українська Школа покликана формувати ключові компетентності учнів початкової школи. Наведені вище компетентності допомагають кращого розвиватися учням в інформаційному середовищі. Крім того, формування цих компетентностей може відбуватися при введенні в навчальний процес засобів образотворчого мистецтва. Проте, для кожного виду мовленнєвої діяльності характерні різні підходи, які ми розглянемо в наступному пункті.

1.4 Навчання основних видів мовленнєвої діяльності учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва

За І. Зимньою, мовленнєва діяльність – це активний, цілеспрямований, опосередкований мовою та зумовлений ситуацією спілкування процес прийому і видачі мовленнєвого повідомлення у взаємодії людей між собою [23].

Проблема розвитку мовленнєвої компетенції дитини займає одне з провідних місць у сучасній педагогіці, саме цим обумовлюється необхідність цілеспрямованої, систематичної роботи щодо мовленнєвої підготовки учнів у школі.

Урок іноземної мови є основною організаційною одиницею навчального процесу. Перша і основна вимога - його мовленнєва спрямованість. Для реалізації мовленнєвої спрямованості кожен урок повинен мати конкретні практичні цілі, спрямовані на формування мовленнєвих навичок та вмінь; мовленнєва спрямованість означає комунікативний характер вправ. Виконуючи комунікативну вправу, учень вирішує задану вчителем мовленнєво-розумову задачу.

Мовлення учня пов'язане з конкретною природною або створеною ситуацією спілкування. Комунікативна атмосфера повинна бути на кожному уроці, починаючи з його початку і закінчуючи підсумком уроку, коли вчитель оцінює комунікативну діяльність учнів [34].

Однак на одному уроці неможливо однаково розвинути усі види мовленнєвої діяльності. Їх розвиток відбувається в процесі навчання інтегровано. Вчитель комбінує продуктивну та рецептивну мовленнєву діяльність, монологічне та

діалогічне мовлення впродовж уроку. Для успішного розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності необхідно:

1. Використовувати інформативний і змістовний матеріал, який підходить учням та відповідатиме розумовому розвитку.

2. Ставити цілі та завдання таким чином, щоб змотивувати учнів висловити власну думку та вирішити комунікативні завдання

3. Використовувати відповідні прийоми навчання, що дають змогу учням брати участь у мовленнєвій діяльності та економлять час на уроці для вирішення різних завдань.

Важливим для навчання іноземної мови є підтримка мотивації. Протягом усього процесу навчання у дитини має бути позитивна мотивація, спрямована на досягнення успіху. У цьому випадку визначальною є внутрішня мотивація, на яку впливають зовнішні фактори (батьки, вчителі, безпосередньо процес навчання на кожному уроці) [13, с.232].

На уроці іноземної мови мотивація забезпечується:

- різноманітним навчальним матеріалом, що відповідає смакам та вподобанням учнів. Це може бути як цікавий текст, так і різнопланові римівки, та зразки образотворчого мистецтва тощо;

- різними прийомами роботи з навчальним матеріалом. Групові та індивідуальні форми роботи, соціокультурні ігри та вправи, проблемні завдання;

- прогрес учнів у вивченні іноземної мови, що підвищує подальшу мотивацію в учінні, яка досягається завдяки новим посильними навчальними завданнями та відповідним оцінюванням вчителя;

- позитивним психологічним кліматом на уроці. Взаємоповага, рівність в спілкуванні викликає в учнів задоволення від навчального процесу, бажання брати в ньому участь.

Вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує усне спілкування англійською мовою, є говоріння, яке представлено двома формами: діалогічне та монологічне. Як і будь-яка інша діяльність, говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба. Спілкуючись рідною мовою, ми думаємо про те, що сказати і в якій послідовності, оскільки мовленнєві вміння автоматизовані й здійснюються миттєво. Якщо під час говоріння англійською мовою в учнів виникають певні труднощі, це свідчить про недостатню сформованість у них автоматизмів або мовленнєвих навичок та вмінь [8].

Ефективним підходом до навчання говорінню в школі є комунікативно орієнтований. Реалізувати цей підхід можливо через серію вправ, завдань комунікативного характеру, представлених у підручниках, які відповідають віковим особливостям учнів, наближені до реальних ситуацій, цікаві, мотивовані, тому створюють можливості для ефективного спілкування як між собою, так і з учителем. Мовлення повинно бути вмотивованим, тобто мовець прагне повідомити слухача про щось цікаве, важливе, або отримати інформацію від нього. У вивченні іноземної мови важливо обміркувати мотиви спілкування учнів. Вони повинні мати потребу спілкуватися не лише для отримання хорошої оцінки, але й для того, щоб виразити свої думки та почуття [12].

Учні в жодному випадку не повинні відтворювати дослівно певне висловлювання, вивчаючи текст напам'ять. Мовлення завжди адресоване співрозмовнику, тому слід організувати навчальний процес таким чином, щоб він дозволяв учням вільно спілкуватися, в тому числі й між собою. Повідомлення буде успішним, коли мовлення учня буде адресоване до класу, а не до вчителя. Мовлення повинно бути емоційно забарвленим, виражати власні думки, почуття, особисте ставлення до повідомлюваного. Тому особливу увагу слід приділяти тому, як слід використовувати інтонаційні прийоми, щоб виразити ставлення та почуття до сказаного. Мовлення завжди є ситуативним. Тому на заняттях варто продумати ситуації, які можна використати, щоб зробити мовлення учнів ситуативним [12].

Зразки образотворчого мистецтва в навчанні говоріння можна використати як ілюстрацію до теми уроку, як центральну експозицію, яку учні повинні будуть охарактеризувати. Крім того, зразок образотворчого мистецтва може бути незавершеним, або з додаванням зайвих деталей, тоді завдання учнів вимагатиме творчого мислення: завершити ілюстрацію, описуючи як вона виглядає насправді, усунення зайвих деталей.

Аудіювання - розуміння сприйманої мови на слух. З нього починається усна комунікація, яка дає можливість опанувати звукову сторону мови його фонемним складом, наголосом, мелодикою. Учні вчать не тільки слухати і розуміти іноземну мову, а й вчать порівнювати її з рідною за темпом, висотою, ритмом, інтонацією. В процесі аудіювання дітям пропонують різні тексти: діалоги, монологи, уривки з художніх текстів, вірші. Це необхідно для того, щоб учні вчилися слухати і розуміти іноземну мову, визначати не тільки сенс сказаного, але намагатися зрозуміти настрій мовця. Працюючи над інтонаційним ладом мови можна використовувати прийоми, які характерні для музичної освіти [25, с.198].

Зразки образотворчого мистецтва можна використати для навчання аудіювання можна наступним чином: в якості ілюстрації до аудіотексту, або використовуючи відеофільм чи презентацію. Для закріплення прослуханого тексту учням доцільно надати такі вправи: match the pictures with statements, cross the odd picture, або запропонувати розфарбувати картинку під час аудіювання – colour the picture.

Важливим завданням уроку англійської мови є навчання читання. Читання - це самостійний вид мовленнєвої діяльності. Читання відіграє велику роль в формування естетичної культури та лінгвокраїнознавчої компетентності.

Величезний вплив на естетичний розвиток особистості молодшого школяра мають твори. На початковому етапі це прості твори, розраховані тільки на розуміння, в подальшому це складніші вірші. При читанні поетичного тексту

виникає естетична реакція, переживається краса мови, але на початковому етапі вивчення мови вона слабо розвинена.

Використати зразки образотворчого мистецтва можна таким чином: на початковій стадії (pre-reading) look at the pictures and predict what is the text about, на стадії безпосереднього читання (while-reading) учні перевіряють свої здогадки. На стадії post-reading учням можна запропонувати multiple-choice activity з використанням зразків образотворчого мистецтва.

Навчання письма починається з навчання графіки. Учні вивчають літери англійської мови, навчаються їх писати. Важливо не тільки правильно, але й красиво написати букву. Багато вчителів для навчання графіки використовують прийоми навчання образотворчого мистецтва. Знайомлячись з літерами англійського алфавіту школярі отримують різні творчі завдання: намалювати букву, прикрасити її, розмалювати. Такі завдання розвивають уяву і сприйняття в учнів [25,с.198].

Стосовно творчого письма, в початковій школі учні обсяг творчого письма становить 5-6 речень [36]. Проте, в початкових класах учням надається широкий спектр творчої діяльності: написати листівку, вітання, запрошення.

Читання, говоріння, письмо, аудіювання дуже тісно зв'язані між собою. Тому багато творчих завдань будуються так, щоб задіяти різні види мовленнєвої діяльності.

Отже, використання зразків образотворчого мистецтва в різних сферах мовленнєвої діяльності є важливим фактором розвитку творчих вмінь та здібностей учнів. Виконуючи вправи та завдання, учні розвивають пізнавальну діяльність, вчаться самостійно мислити – і вчитель лише керує навчальним процесом. Диференціація мовленнєвих ситуацій, що можуть бути створені в класі, сприяють формуванню в учнів інтересу до вивчення іноземної мови, позитивної мотивації до вивчення іноземної мови. Також активізується творча діяльність школярів, розвивається культура мовлення, мислення, спілкування. Учні розвивають різні

види компетентностей, вчатья вірно будувати власні повідомлення, пропонують різні творчі шляхи вирішення проблем, самостійно систематизують та порівнюють.

Висновки з розділу 1

Отже, в 1 розділі ми розглянули теоретичні основи навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва. Охарактеризували образотворче мистецтво, як засіб формування комунікативної компетентності, визначили завдання естетичного виховання в початковій школі. Ми дали характеристику молодшому шкільному віку, психологічні та фізіологічні особливості учнів початкової школи, особливості уваги та пам'яті, умови для створення продуктивного навчального процесу. Нами було охарактеризовано формування ключових компетентностей в початковій школі та шляхи введення образотворчого мистецтва в процес їх формування. Також ми охарактеризували види мовленнєвої діяльності та їх взаємозв'язок з елементами образотворчого мистецтва.

Методика навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва та особливості роботи з ними розглядається в наступному розділі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

2.1 Особливості роботи із засобами образотворчого мистецтва в початковій школі

Робота із засобами образотворчого мистецтва в початковій тісно взаємопов'язана з віковими особливостями учнів. Молодші школярі на початковому етапі опанування англійською мовою, вже мають певні сформовані мовні навички, які дають їм змогу виразити себе в інтелектуальній, емоційній та соціальній сферах життя. Вони вправно володіють деяким словниковим запасом рідною мовою, можуть творчо його використовувати, їм притаманна багата фантазія та уява, вони усвідомлюють різницю між реальністю та вигадкою, можуть працювати в групі і вчитися в інших.

Використання образотворчого мистецтва володіє великим потенціалом познайомити учнів з культурою, історією, традиціями та звичаями. Специфічна мова вираження, що відображає різноманітні сторони реальної дійсності, робить живопис найбільш підходящим інструментом для формування особистості, що володіє необхідним досвідом емоційно-морального та духовно-естетичного відношення до життя. Проте, основною метою використання засобів образотворчого мистецтва-це створення емоційно насиченого середовища, що спонукає учнів використовувати мовні засоби для вираження своїх думок, почуттів [22, с.62].

Алан Йелен в своєму дослідженні говорить про те, що вчителі, які використовують засоби образотворчого мистецтва на уроках іноземної мови, стверджують, що завдяки інтеграції мистецтва в уроки іноземної мови учні глибше засвоюють матеріал, оскільки використовують різні способи мислення та проблеми вирішення [28].

Образотворче мистецтво при вивченні англійської мови є цікавим інструментом роботи, що сприяє формуванню і вдосконаленню мовних та мовленнєвих навичок дітей, а також підвищенню мотивації до вивчення англійської мови. Завдання вчителя полягає у тому, щоб підібрати наочність та вправи до них відповідно до рівня підготовленості дітей, теми чи ситуації на занятті, етапу навчання, вікових

особливостей молодших школярів тощо. Успішність використання засобів образотворчого мистецтва у навчанні молодших школярів англійської лексики значною мірою залежить від теоретичного обґрунтування та практичної реалізації методики використання останніх.

Теоретичне обґрунтування принципів відбору засобів образотворчого мистецтва передбачає визначення етапів використання їх на уроках англійської мови в початковій школі з урахуванням психофізіологічних особливостей особистості молодшого школяра.

На підготовчому етапі вчителів варто проаналізувати відібраний матеріал та вірно узгодити послідовність його використання на уроці зважаючи на етапи формування комунікативної та соціокультурної компетентностей. Під час подання нового матеріалу вчителів потрібно переходити від простого до складного, від знайомого до незнайомого. Оскільки робота з учнями початкової школи показує, що школярі іноді губилися, запиналися, зустрічаючи невідоме чи незрозуміле для них явище або поняття. Тому, при відборі матеріалу вчителів обов'язково потрібно його зважати на цей фактор.

Етап рецептивного тренування передбачає створення системи вживання лексики соціокультурного змісту на рівні фрази. Тому необхідним є добирати такі вправи, що сприяють засвоєнню лексичних навичок. Головне завдання на даному етапі – розвивати позитивну мотивацію до вивчення іноземних мов (це найважливіший психологічний фактор успішного вивчення іноземних мов) через інтерес до пізнання навколишнього світу

На етапі комунікативної практики, який представляє собою практичне застосування комунікативного матеріалу в усіх видах мовленнєвої діяльності. Даний етап передбачає використання таких вправ, як: pair up and comment on; look at the picture and imagine; look and discuss. На даному етапі використання засобів образотворчого мистецтва посідає не останнє місце. Їхнє використання вносить різноманітність в навчальний процес. В учнів є можливість наочно уявити те, про що йдеться в тій чи іншій ситуації. Але важливо не примушувати учнів говорити, якщо

вони не можуть. Сталі вирази в іграх та групова робота допоможуть дитині заговорити іноземною мовою без стресу [31].

Варто зазначити, що вибір елементів образотворчого мистецтва залежить від лексичного та граматичного матеріалу, теми усних бесід. Для розвитку мовлення учнів початкової школи засоби образотворчого мистецтва становлять підказкою та інструментом візуалізації. Вчитель розвішує або роздає картки із зображеннями учням, завдяки чому вони можуть описувати чи аналізувати те чи інше зображення один за одним, використовуючи вже вивчену та нову лексику. Таким чином, вивчені слова залишаються в активному словничку учнів, а нові слова засвоюються швидше.

Щоб отримати максимальну користь від використання зразків образотворчого мистецтва, необхідно тренувати критичне мислення учнів для правильної постановки проблем та прийняття рішень.

Оскільки вирішення завдань, що пов'язані з образотворчим мистецтвом вимагає наполегливості, студенти розвивають самодисципліну та самосвідомість. Також доцільним у використанні зразків образотворчого мистецтва є поєднання їх з ІКТ.

Дослідження показують, що залучення культурознавчого аспекту у вивченні іноземної мови допомагає розвинути їхні здібності, оскільки завдяки мистецтву учні виходять за рамки навчальної програми: по-перше, при введенні зразків образотворчого мистецтва учні виконують нестандартну для типового уроку роботу, що значно відрізняється від відповіді на вікторину або проходження тесту з множинним вибором; по-друге, це вимагає від учня творчих дій - для візуалізації [33, с.924].

Елементи образотворчого мистецтва можна використовувати у всіх видах мовленнєвої діяльності. Важливим є змотивувати дітей мислити продуктивно, проявляти творчі навички, а не просто відтворювати інформацію.

Важливим фактором правильної побудови уроку іноземної мови в початкових класах виступає співвідношення групової та індивідуальної роботи. Для дітей важливо бути в колективі, і приносити користь цьому колективу, тоді як індивідуальна робота розкриває їхні творчі здібності і дає можливість вчителю

адекватно оцінити учня. Використати елементи образотворчого мистецтва можна як в груповій формі роботи, так і в індивідуальній.

На уроках картини використовуються для вирішення різних навчальних завдань: вони можуть бути джерелом нових знань, матеріалом для узагальнення, ілюстрацією розповіді вчителя чи учня, засобом мотивації.

Особливість картин, яка сприяє їх використанню на уроках, полягає в тому, що на передньому плані чітко, концентровано зображаються основні ознаки предметів і явищ. Це дозволяє дітям легко відрізнити основне від другорядного, істотне від неістотного. Важливою перевагою картин є їхня велика інформативність. Вона досягається через художнє зображення об'єктів, відсутність на них незначних деталей, які відволікають увагу дітей. Перелічені якості цього виду засобів наочності дозволяють на відносно тривалий час зосередити увагу дітей на характерних ознаках об'єктів, які вивчаються на уроці. Крім того, навчальні картини є своєрідними художніми творами і мають емоційний вплив. Позитивні емоції підсилюють гостроту сприймання, яскравість і чіткість образів та уявлень, які створюються у свідомості школярів.

Образотворчі засоби поділяються на об'ємні і плоскі. До об'ємних належать муляжі. Вони виготовляються фабричним способом із парафіну і пластмаси. Самостійно вчитель може їх зробити із пап'є-маше.

Муляжі використовуються як джерело знань, засіб ілюстрації, основа для згадування і запам'ятовування, матеріал для виконання практичних завдань на різних етапах уроку. Вони також поєднуються з гербарними зразками, малюнками з метою своєї деталізації та уточнення, створення у дітей просторового уявлення про окремі частини об'єкта чи об'єкт у цілому.

До плоских образотворчих засобів наочності належать: навчальні картини, таблиці, фотографії [43].

Живопис часто пропонує багатший повний різноплановий підхід ніж вивчення мови через скульптуру, сучасну відео інсталяцію і т.п. Це спрощує втілення ідей учнів і використання всіх видів мовленнєвої діяльності. Після вибору якогось полотна, наприклад, портрета або групового зображення, подумайте про словниковому запасі, який буде необхідний при інтерпретації або описі цієї картини.

Крім того, важливим в навчанні учнів початкової школи є урізноманітнення навчального процесу. Найважливішою рушійною силою, здатною викликати інтерес дитини до занять іноземною мовою і стимулювати слухання, є ігрова ситуація. У методичній літературі зазначено, що гра впливає на психічний розвиток дитини, сприяє становленню мимовільної уваги і пам'яті, розвитку мови, вмінь спілкування, інтелектуальному зростанню.

Отже, гра дає можливість вчителю переключити увагу учнів, зняти емоційне та фізичне навантаження, запобігти швидкій втомлюваності. Завдяки зразкам образотворчого мистецтва ігрові ситуації наповнюються емоційним забарвленням та сприяють розвитку творчості школярів.

Варто відмітити, що так як робота над мовою на початкових і старших етапах сильно відрізняється, недоцільно використовувати деталізовані елементи образотворчого мистецтва у початковій школі, а також зразки сучасного образотворчого мистецтва, такі як абстракціонізм чи сюрреалізм

Під час демонстрування й ілюстрування навчального матеріалу вчитель повинен дотримуватися чітких правил та технік , а саме:

- зміст зразків образотворчого мистецтва повинен відповідати цілям уроку;
- засоби образотворчого мистецтва не повинні відволікати увагу дітей;
- всі елементи образотворчого мистецтва демонструються під час уроку тільки за необхідністю, а не раніше.
- об'єкт, що демонструється на уроці, потрібно завчасно підготувати та розглянути;

- розміщення повинно бути таким, щоб об'єкт був доступний усім учням;
- за можливості, вчителю необхідно старатися вибрати такий сюжет, про який можна багато розповісти;
- аналізуючи об'єкт, залучати до цього клас;
- намагатися взяти з елементів образотворчого мистецтва максимум необхідної інформації;
- вказувати прізвище автора при аналізі демонстрованого б'єкту;
- якщо зразок образотворчого мистецтва не відповідає поставленим цілям і задачам, то краще ним не користуватися [38].

Успішне використання зразків образотворчого мистецтва на уроці можливе при дотриманні певних умов:

- використовуйте відкриті запитання, щоб привернути увагу учнів до твору мистецтва 1) "What do we see here" або "What is going on here" 2) "What do we see at the top, bottom, etc. of the artwork?", 3) "What small details, shapes, colors, etc. can we find in the artwork?"

- пов'яжіть особистий досвід та попередні знання учнів з творами мистецтва 1) "Does anybody know, what it is?" 2) "Has anybody ever been to a place that looks like this? When?" 3) "Does this remind you of anything you've seen around your house or your school?"

- створіть розповідне або тематичне розуміння твору мистецтва 1) "What is the person in this painting doing? What are they going to do next?", 2) «What do we notice about the expressions on these people's faces? What emotions might they

be feeling?" 3) "Does this remind us of any stories from our childhood? Which ones?"

-дозвольте студентам висловлювати особисті реакції на твір мистецтва
1) *"Serhiy has said that this piece makes him think of music and dancing. Does anybody else get a similar feeling?" 2) «It seems like the group enjoyed the last artwork that we discussed much more than this one. Why is that?"*

-поєднайте мистецько-історичну інформацію та ідеї щодо художнього наміру в інтерпретації студентами твору мистецтва 1) *"This is a self-portrait. What is the artist trying to show us about himself? How is he showing it?" 2) "Why would an artist use all of these dark colors in a painting? What feelings or emotions might she be trying to express to her viewers?"*

-перефразуйте відповіді учнів 1) Поєднайте відповідні теми 2) побудуйте дискусію навколо попередніх коментарів та запитань учнів 3) Переформулюйте коментарі та зв'яжіть подібність відповідей студентів [29, с.17].

Відмітимо, що було сформовано певні стратегії, завдяки яким можна вдало інтегрувати зразки образотворчого мистецтва у навчання іноземної мови. До таких стратегій ми відносимо:

Образотворчо-літературний гурток. Використовується для вивчення учнями словникового запасу та розуміння текстів, а також для обговорення творів мистецтва та обміну готовими роботами.

Ця стратегія поєднує у собі навички читання, письма, говоріння та аудіювання та працює на будь-якому рівні вивчення іноземної мови. Завдяки такій стратегії підвищується автономність учнів та забезпечується зміст для обговорення. Ефективним є встановлення перехресних взаємозв'язків між образотворчим мистецтвом та іноземною мовою. Іноді додаються взаємозв'язки

з інших навчальних дисциплін: природознавство, трудове навчання та ін. Основною вимогою виступає робота студентів лише за однією темою, яка б активізувала та підсилювала словниковий запас учнів.

Учні матимуть змогу слідкувати за своїм мистецьким розвитком, обговорювати результати спільної колективної діяльності. Також в учнів буде можливість створити власне портфоліо з улюбленими зразками образотворчого мистецтва та власними ескізами.

Проекти та матеріали образотворчого мистецтва. Залежно від наявних у школі ресурсів та можливостей, ефективність даної стратегії відрізнятиметься. Необхідні матеріали можна звести до мінімуму. Базовим є наявність в класі паперу, маркерів, олівців, фарби та навіть глини. Під керівництвом спеціаліста учні створюють мистецькі проекти. Для того, щоб проілюструвати різноманітність можливостей, що несе стратегія, нижче подано приклади коротко та довгострокових проектів, виконаних як у звичайному класі, так і в художній студії.

-створення власних інтерпретацій до оповідань чи творів, які читаються на уроках

-перед екскурсією в школі учні можуть створити роботи відповідно до теми екскурсії

-створення ілюстрацій відповідно до теми уроку

-створення ілюстрацій завдяки комп'ютерним технологіям

-створення колажів під час вивчення культури певної країни

Оцінювання. Стратегія оцінювання полягає в тому, щоб побачити прогрес в навчанні учнів. З цією метою, проводиться тестування або

опитування на початку теми, і потім в кінці. Окрім тестування, слід наголосити на проектах, презентаціях та портфоліо, які учні демонструватимуть вчителю.

Виставки. Кожна школа може продемонструвати свою інтегровану програму іноземної мови та образотворчого мистецтва шляхом виставки. Для цього школа проводить виставку, в якій показують найкращі роботи учнів та їх інтерпретації.

Робота з батьками. Завдяки інтеграції іноземної мови та образотворчого мистецтва вчителі будують партнерські відносини з батьками. Батьки за бажанням можуть допомогти в підготовці інтегрованих уроків, вітається присутність батьків на таких уроках. Завдяки цьому, налагоджується зв'язок учень-батьки-вчитель, батьки самостійно ознайомлюються з різними способами навчання ІМ, забезпечується додатковий та унікальний досвід навчання для учнів [29, с.21].

Також існують різні підходи до інтеграції мистецтва в навчальний процес. Завдяки правильному введенню елементів образотворчого мистецтва в навчальний процес учні краще засвоюють та сприймають інформацію. Завдяки грамотному використанню підходів інтеграції образотворчого мистецтва в уроки іноземної мови розвивається творче мислення учнів, учні вчаться нестандартно вирішувати складні завдання.

Серед таких підходів до інтеграції мистецтва в навчальний процес розрізняють:

Один вчитель. Основний підхід до інтеграції мистецтва та викладання іноземної мови полягає в тому, що вчитель іноземної мови самостійно реалізовує мистецький досвід паралельно з навчальною програмою. Це можливо як для вчителів, так і для учнів. Вчителі можуть надати студентам можливість використовувати цілий ряд простих художніх матеріалів на своїх заняттях, розробляючи уроки, де учні можуть створювати малюнки, ілюстрації, плакати тощо, стосовно того, що вивчається.

Залучення художників або вчителів образотворчого мистецтва. Іншим методом інтеграції мистецьких та навчальних програм іноземної мови є залучення вчителів образотворчого мистецтва або художників. Завдяки такому підходу учні матимуть велику перевагу у вигляді інструктажу з мистецтва у фахівця. Художник-вчитель планує та забезпечує мистецькі виклади, поки вчитель проводить уроки, що включають всі види мовленнєвої діяльності. Викладачі-художники та вчителі іноземної мови також можуть спільно викладати міждисциплінарні уроки.

Тренери Вчителі образотворчого мистецтва можуть на уроках іноземної мови виступати як тренери з питань інтеграції мистецтв, підтримуючи вчителів-предметників. В ідеалі, так звані «тренери» з іноземної мови та образотворчого мистецтва можуть працювати разом та розробляти міждисциплінарні навчальні програми, засновані на освітніх стандартах, та підтримувати інших вчителів у впровадженні інтегративні уроків мистецтва та іноземної мови у своїх класах.

Міжпредметна робота Вчителі образотворчого мистецтва та іноземної мови можуть навчати учнів шляхом спільного планування міжпредметних одиниць навчання. Такий тип роботи виконується завдяки поєднанню елементів вивчення образотворчого мистецтва на уроці англійської мови.

Групова робота Одним з найчастішим інтегративним підходом введення зразків образотворчого мистецтва в початковий процес є створення групових картин, у якому учасники або малюють усе, що вони хочуть на загальній картині, або домальовують на ній щось, відповідно до обраної всім класом теми. Члени групи коментують іноземною мовою свої малюнки, у той час як керівник групи підсилює групову взаємодію.

Асоціативний підхід Основна перевага даного підходу полягає в тому, що члени групи можуть включатися в художню творчість конкретного учасника групи. На початку кожного заняття група вибирає малюнок учасника. Як правило, члени групи виконують малюнки дома, потім приносять на заняття. Автор малюнка описує

свої почуття (до того як був зроблений малюнок, під час процесу малювання і після того, як робота була завершена), розповідає іноземною мовою про зміст малюнка. Потім інші члени групи описують свої реакції на цей малюнок і зв'язані з ним асоціації. Ті групові реакції, що виявляються близькими до теми малюнка, одержують назву "колективного образу" і стають ведучими темами даного групового заняття. Крім того, це дозволяє легко вступати в спілкування один з одним тимучням, у яких часто виникає почуття страху [29, с.27].

Отже, нами розглянуто особливості роботи із засобами образотворчого мистецтва в початковій школі на різних етапах навчання. Ми проаналізували процес введення зразків образотворчого мистецтва в навчальний процес завдяки різним підходам, а також охарактеризували різні засоби образотворчого мистецтва. Для того, щоб елементи образотворчого мистецтва принесли максимум користі на уроках іноземної мови потрібно розробити лінгводидактичну модель формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів початкової школи на різних етапах навчання, яку ми розглянемо в наступному пункті плану.

2.2 Лінгводидактична модель навчання учнів іноземної мови початкової школи засобами образотворчого мистецтва

Для того, щоб наочно розглянути лінгводидактичну модель навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва насамперед необхідно визначити значення поняття «лінгводидактична модель». В методиці навчання іноземної мови завдяки «лінгводидактичній моделі» програмуються конкретні навчальні дії, а також послідовність їх виконання, що забезпечує досягнення загальних цілей навчання різних видів мовленнєвої діяльності, комунікативної компетентності, розвитку вмінь та навичок [24].

Лінгводидактична модель навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва складається з ряду ступенів, таких як: цілі навчання, завдання, елементи, компоненти, методи і прийоми та контроль.

Оскільки важливим для нас є введення зразків образотворчого мистецтва в структуру лінгводидактичної моделі, ми не беремо окремий вид мовленнєвої діяльності, а аналізуємо модель навчання в цілому.

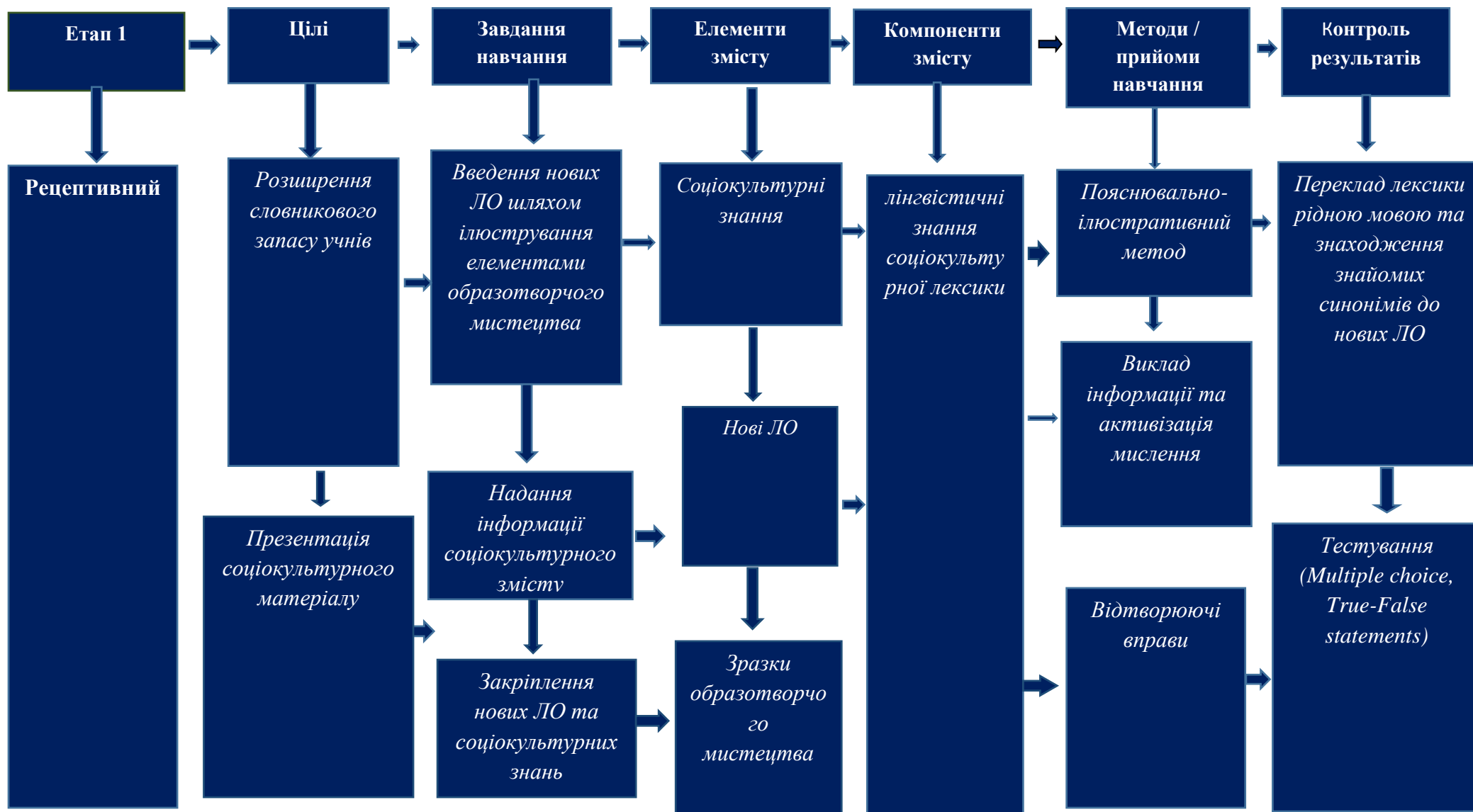
Лінгводидактична модель умовно поділена на 3 етапи навчання : рецептивний етап, рецептивно-репродуктивний та продуктивний.

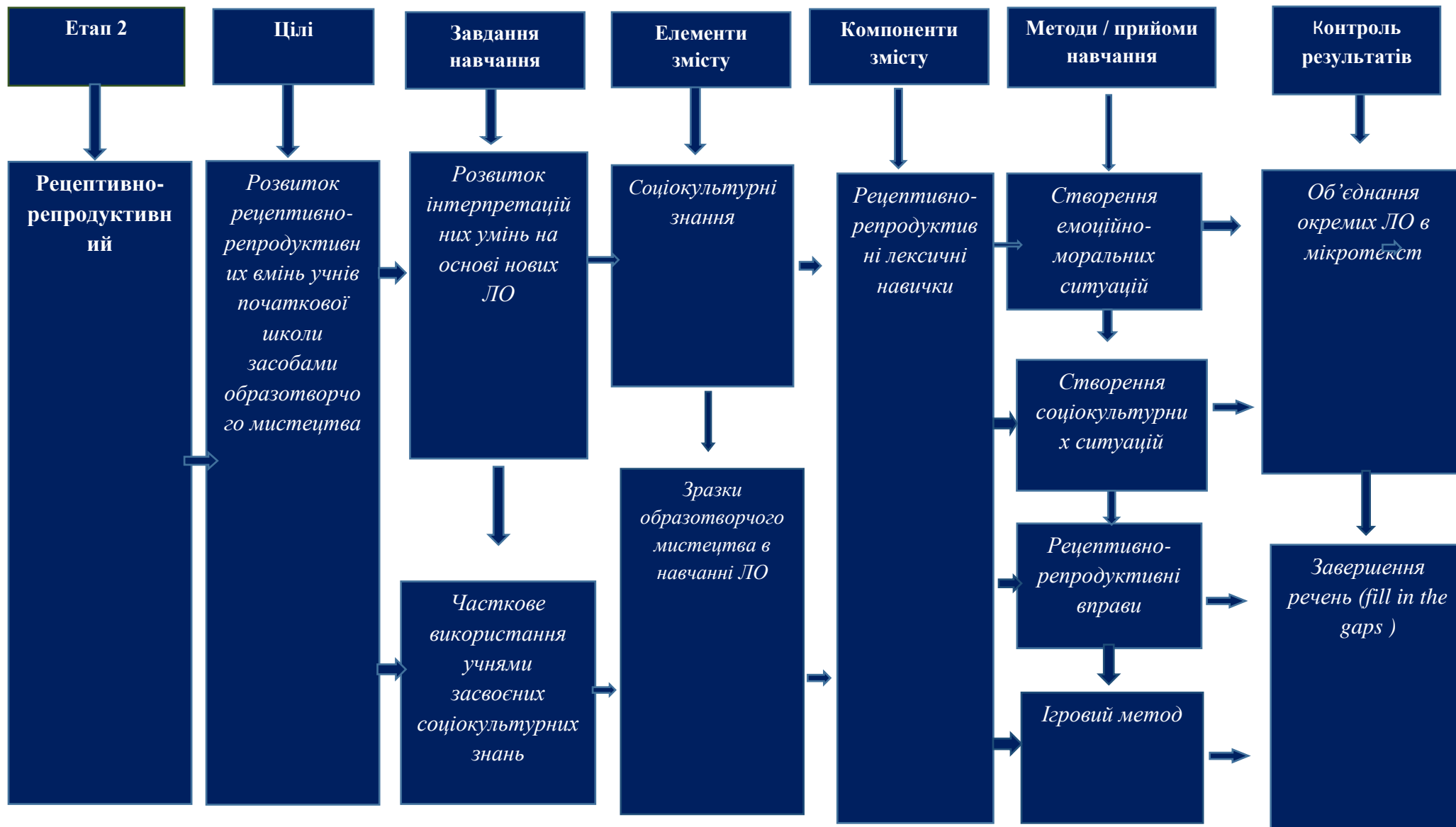
На рецептивному етапі учні ознайомлюються з новою лексикою, яку вчитель вводить завдяки зразкам образотворчого мистецтва, формуються навички використання даної лексики в усній і письмовій формі. Розвивається комунікативна та соціокультурна компетентність. Закріплюється раніше вивчена лексика.

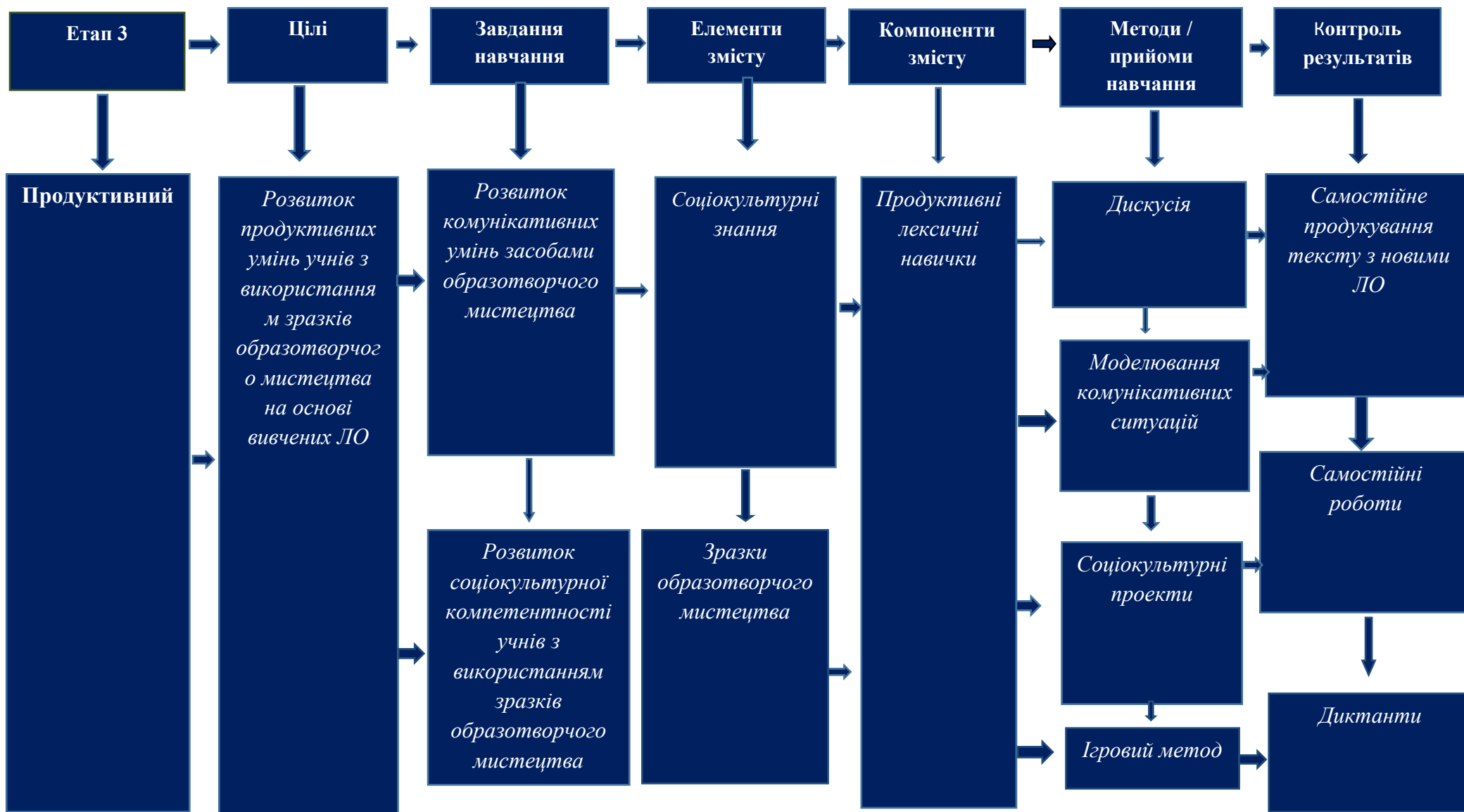
На рецептивно-репродуктивному етапі учні розвивають свої рецептивно-репродуктивні вміння в різних видах мовленнєвої діяльності засобами образотворчого мистецтва, засвоюються соціокультурні знання, закріплюються в словничку учнів нові ЛО.

На продуктивному рівні учні частково володіють соціокультурними знаннями, продукуються їхні лексичні вміння у всіх видах мовленнєвої діяльності, учні залучаються в дискусії, вільно використовуючи нові ЛО.

Кожен з етапів ми схематично зобразили :

На рецептивному етапі ключові *цілі* включали: розширення словникового запасу учнів та презентація соціокультурного матеріалу.

Завданнями 1 етапу були: введення нових ЛО шляхом ілюстрування елементами образотворчого мистецтва, надання інформації соціокультурного змісту, закріплення нових ЛО та соціокультурних знань.

Елементами змісту рецептивного етапу було обрано нові лексичні одиниці, соціокультурні знання та зразки образотворчого мистецтва

Основним *компонентом* стали лінгвістичні знання соціокультурної лексики

До методів і прийомів навчання на рецептивному етапі ми віднесли: пояснювально-ілюстративний метод, виклад основної інформації та активізація мислення, відтворюючі вправи.

Контроль результатів на першому етапі здійснювався завдяки перекладу лексики рідною мовою та знаходженню знайомих синонімів до нових ЛО та тестуванню.

На рецептивно-репродуктивному етапі базовою *ціллю* був розвиток рецептивно-репродуктивних вмінь учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва

Завданнями даного етапу були: розвиток інтерпретаційних умінь на основі нових ЛО та часткове використання учнями засвоєних соціокультурних знань.

Елементами змісту етапу обрано соціокультурні знання та засоби образотворчого мистецтва в навчанні ЛО.

Компонентом змісту 2 етапу стали рецептивно-репродуктивні лексичні навички.

До методів і прийомів навчання рецептивно-продуктивного етапу ми віднесли: створення емоційно-моральних ситуацій, створення соціокультурних ситуацій, рецептивно-продуктивні вправи та ігровий метод

Контроль результатів продовжився завдяки об'єднанню окремих ЛО в мікротекст та завданням з доповненням речень (fill in the gaps)

На продуктивному етапі основною *ціллю* був розвиток продуктивних умінь учнів з використанням зразків образотворчого мистецтва на основі вивчених ЛО

Завданнями 3 етапу було обрано: розвиток комунікативних умінь засобами образотворчого мистецтва та розвиток соціокультурної компетентності учнів з використанням зразків образотворчого мистецтва

Елементами змісту були соціокультурні знання та зразки образотворчого мистецтва

Базовим *компонентом* продуктивного етапу стали продуктивні лексичні навички

До *методів і прийомів навчання* на продуктивному етапі ми віднесли дискусію, моделювання комунікативних ситуацій, соціокультурні проекти та ігровий метод.

Контроль результатів здійснювався завдяки самостійному продукуванню тексту з новими ЛО, самостійній роботі та диктантів.

Отже, завдяки використанню даної лінгводидактичної моделі навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва ми можемо окреслити вектори введення зразків образотворчого мистецтва в навчальний процес. Завдяки даній лінгводидактичній моделі ми на прикладі можемо розглянути ефективність використання зразків образотворчого мистецтва в навчанні учнів початкової школи, використовуючи систему вправ для навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва, яка розглядається в наступному пункті плану

2.3 Система вправ для навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва

За Біляєвим, вправи – це "виконання учнями навчальних завдань з метою закріплення теоретичних відомостей та оволодіння практичними вміннями і навичками", "кількаразове повторення учнями певних дій" [1, с.2]. Завдяки правильно побудованій системі вправ учні швидше засвоюють навчальний матеріал та вдосконалюють свої вміння та навички.

Варто зазначити, що до вправ існують певні методичні вимоги: відповідність вправи завданням, цілям, змісту, умовам навчання; цілеспрямованість; повторюваність

мовного і мовленнєвого матеріалу; однотипність матеріалу; послідовність в організації виконання вправи: кожне наступне речення може бути складнішим за попереднє; відповідність змісту вправи до етапів формування навичок і вмінь [2, с.24].

У методиці навчання іноземних мов типологія вправ базується на основі певних критеріїв:

1) спрямованість на прийом або видачу інформації (рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні);

2) комунікативність (комунікативні, умовно-комунікативні, некомунікативні);

3) вмотивованість (вмотивовані, невмотивовані);

4) рівень керування (з повним, частковим, мінімальним керуванням);

5) ігровий компонент;

6) наявність опор (вправи без опор, із спеціально створеними опорами, з природними опорами);

7) спосіб виконання вправи (фронтальні, хорові, індивідуальні, парні, у групах) [14].

Системою вправ ми можемо назвати комплекс вправ, об'єднаних спільною тематикою, що проводяться в ієрархічному порядку для засвоєння учнями нових знань та тренування вмінь та навичок.

Для того, щоб правильно підібрати елементи образотворчого мистецтва, необхідно знати етап, на якому виконується та чи інша вправа. Таким чином діти краще засвоять матеріал та нову лексику, якщо наочно вони зрозуміють значення невідомої лексики.

Креативний підхід до лексики позбавляє від зазубрювання правил та розвиває пам'ять, мислення, творчі здібності учнів. Прийоми роботи можуть бути різними і залежати як від етапу навчання, так і від тієї мети, яку ставить перед собою вчитель. Наведені нижче зразки вправ можуть бути успішно використані не тільки при роботі з молодшими школярами, але і на середніх і старших ступенях навчання.

Рецептивний етап. На даному етапі нашим завданням є ознайомити учнів з новими лексичними одиницями, змотивувати їх до вивчення нового. Доцільно використовувати такі види вправ:

Вправа 1.

Тема: Тварини (Додаток 1-2)

Match the following pictures with the name of animals

Words: cat, dog, horse, lion, dolphin, cheetah.

Завдяки такому типу вправ, учні повторюють раніше вивчену лексику та починають вивчати нові ЛО, що завдяки зразкам образотворчого мистецтва, полегшує даний процес.

Вправа 2

Тема: Свята (Додаток 3)

Look at the pictures and answer the questions

- 1)What is it? Is it a fruit or a vegetable?
- 2)What is the colour of this vegetable?
- 3)Which holiday is associated with it?
- 4)Do you usually celebrate it?

- 1)Which emotions do you feel looking at this picture?
- 2)How many eggs there?
- 3)Do you like Easter?
- 4) Does your family buy easterbread or bake it itself? Do you usually help your mum/grandma to bake easterbread?

- 1) Which holiday is associated with this picture?
- 2) When do you usually celebrate Christmas?
- 3) Do you get presents on Christmas? What?

- 1) Do you like to decorate Christmas tree?
- 2) Where you usually celebrate New Year ?
- 3) Who do you celebrate New Year with?
- 4) Which present do you want to get?

Ця вправа допомагає учням не тільки повторити вивчену лексику і граматику, а також розвиває комунікативні навички та вводить нові ЛО завдяки зразкам образотворчого мистецтва.

Вправа 3.

Тема: Зовнішність (Додаток 4)

Look at the picture and choose True or False statement.

- 1) This is a young lady (T/F)
- 2) She's ugly (T/ F)
- 3) She's got short hair (T/F)
- 4) She wears a red dress (T/ F)
- 5) She's plump (T/ F)
- 6) Her jacket is white (T/ F)
- 7) She's got thin lips (T/ F)
- 8) She's got grey eyes (T/ F)

Дана вправа допомагає розвинути критичне мислення учнів. Адже переглядаючи картину, учні осмислюють її змістове наповнення, співставляючи з твердженнями та вибирають серед них правдиві та хибні.

Рецептивно-репродуктивний етап. На даному етапі головним завданням є розвиток рецептивно-продуктивних навичок учнів. Це можливо зробити завдяки введенню вправ, проблемних ситуацій, рольових ігор. Впродовж рецептивно-продуктивного етапу використовуються такі вправи:

Вправа 1.

Тема: Зовнішність (Додаток 4)

Fill in the gaps and answer the question

This girl is very _____. She's got _____ eyes, _____ nose and _____ hair. She also has got _____ lips and _____ ears. She has a _____ on her head. She wears _____.

1. Would you like to meet this girl in real life?
2. What do you think, how old is she and what's her name?
3. What do you like in her appearance the most?

Завдяки цій вправі учні повторюють нові ЛО з теми «Зовнішність». Паралельно учні завдяки питанням після вправи розвивають свої комунікативні навички.

Вправа 2

Тема: Пори року. Погода (Додаток 5)

Describe the following pictures using constructions:

I can see there _____.

This picture makes me feel _____.

I like _____ on this picture.

I dislike _____ on this picture.

I like _____ picture the most, because I like this season.

В цій вправі учні практикують нові ЛО завдяки лексичним опорам у вигляді фраз, які їм надає вчитель. Це допомагає швидше засвоїти нові ЛО, а зразки образотворчого мистецтва створюють своєрідну атмосферу на уроці.

Вправа 3

Тема: Моя сім'я (Додаток 6)

Describe the picture using new vocabulary

Vocabulary: mother, father, sister, brother, siblings, cousin, uncle, aunt, grandma, grandpa.

Ця вправа допомагає учням самостійно вводити нові ЛО в зв'язні фрази та речення. Учні тренують нові ЛО та використовують раніше засвоєну лексику.

Продуктивний етап. Даний етап передбачає оволодіння учнями ЛО та розвиток продуктивних умінь. На завершальному етапі мають місце творчі вправи та проекти. Ми пропонуємо на даному етапі такі вправи:

Вправа 1

Create an ending of the story (Додаток 6)

Once upon a time there was a king and queen who lived in a golden castle with their beautiful daughter. One night an ugly beast stole the beautiful princess and locked her up in his tall, dark tower.

‘Help me!’

‘Roar!’

The king and queen were very sad. They promised to give a bag of gold to the knight that save the princess. All the knights in the land wanted to find the princess. They rode to the tower as fast as they could. The ugly beast roared with anger when he saw the knights. His roar was so scary that they rode away as fast as they could. _____

Завдяки даній вправі розвиваються творчі навички та мислення учнів.

Вправа 2

Тема: Професії (Додаток 7)

Look at the pictures and make up a dialogue with your partner related to the topic. Present it in class.

Ця вправа передбачає парну роботу, яка розвине комунікативні навички учнів. Також завдяки цій вправі учні розвинуть свої творчі вміння.

Вправа 3

Соціокультурний проект на тему : “Great Britain” (Додаток 6)

Учні готують проекти в групах на тему «Великобританія». Кожна група досліджує певний аспект (флора і фауна, визначні місця, клімат і тд) і презентує його в класі.

Завдяки таким соціокультурним проектам учні узагальнюють знання з вибраної теми, досліджують, шукають інформацію, що розвиває їхнє творче та критичне мислення, вміння працювати в команді.

Отже, нами поетапно представлено систему вправ з використанням елементів образотворчого мистецтва , яка охоплює ключові теми навчальної програми та формує лексичні, комунікативні, соціокультурні та критичні навички учнів початкової школи.

Висновки з розділу 2

Враховуючи теоретичну інформацію, отриману в першому розділі, в цьому розділі ми розглянули методику використання зразків образотворчого мистецтва на уроках іноземної мови в початковій школі. Було розглянуто особливості роботи із засобами образотворчого мистецтва: вимоги до їх використання на уроці та класифікацію. Було названо умови, завдяки яким зразки образотворчого мистецтва ефективніше впливають на навчальний процес в початковій школі та підходи, яким чином де можливо зробити.

Для окреслення можливих напрямів введення зразків образотворчого мистецтва в навчальний процес було розроблено лінгводидактичну модель, що складалася з 3 етапів навчання.

Відповідно до вимог, було розроблено систему вправ для навчання учнів засобами образотворчого мистецтва в початковій школі.

1. До особливостей роботи із засобами образотворчого мистецтва ми віднесли є дотримання принципів відбору засобів образотворчого мистецтва. Завдання вчителя полягає у тому, щоб підібрати вправи відповідно до рівня підготовленості дітей, теми чи ситуації на занятті, етапу навчання, вікових особливостей молодших школярів

2. Теоретичне обґрунтування методики передбачає створення лінгводидактичної моделі формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи. Модела складається з 3 трьох головних етапів: рецептивний, рецептивно-репродуктивний та продуктивний. Кожна модель включає в себе : цілі навчання, завдання, елементи змісту, компоненти змісту, методи та прийоми навчання і контроль результатів.

3. Запропоновані вправи з різними видами образотворчого мистецтва, по суті, являють собою ситуативно-варіативні, соціокультурні та комунікативні вправи, де створюється можливість для повторення учнями нових та раніше засвоєних ЛО . Їх можна широко використовувати на заняттях англійської мови (як на уроках, так і в позакласній роботі) з метою підвищення ефективності навчання лексичного матеріалу, підвищення комунікативної та соціокультурної компетентності та позитивного емоційного впливу на учнів: для підняття їх мотивації , активності і працездатності.

Система вправ пройшла апробацію під час експерименту, який детально описано в розділі 3. Основні результати наукових досліджень апробовані на конференції та опубліковано в праці автора.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

3.1. Аналіз стану досліджуваної проблеми

Аналіз діючих на території України навчально-методичних комплексів з англійської мови для початкової школи за редакцією О. Карп'юк, А.Несвіт, Л. Калініної, І. Самойлюкевич, Fly high, Family&Friends, та інших довів, що дані підручники не повною мірою залучають засоби образотворчого мистецтва у навчанні учнів початкової школи. Ця проблема недостатньо реалізована в запропонованих цими вченими підручниках, оскільки комплекс вправ, що передбачає використання зразків образотворчого мистецтва і який може бути використаний систематично, варто урізноманітнити для зацікавленості з боку учнів. Умови навчання та широкий тематичний спектр в початковій школі викликають необхідність відбору відповідного лексичного запасу, що має відповідати цілям і змісту навчання англійської мови в початковій школі.

Підручники, за якими навчаються учні, на жаль, містять дуже незначну кількість вправ з використанням засобів образотворчого мистецтва в початковій школі. Наприклад, в підручнику Family&friends 2 автор інтегрує вивчення англійської мови з образотворчим мистецтвом, але для цього запропоновано лише 1 загальну вправу в кінці кожного розділу. Підручник Fly high 2 містить вправи з використанням засобів образотворчого мистецтва в розділі "Clothes". О. Карп'юк вводить в навчання зразки образотворчого мистецтва у підручнику для 4 класу тільки в розділі "My home". В підручнику А.Несвіт для 4-х класів запропонована лише одна вправа з використанням засобів образотворчого мистецтва при опрацюванні тем "All about us" та "The world around us". На нашу думку, цього не достатньо для повноцінного навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва.

Для вирішення поставленої мети дослідження нами був проведений аналіз змісту підручника з вивчення англійської мови «Family&friends» на

предмет використання засобів образотворчого мистецтва в навчанні учнів початкової школи. У серії підручників англійської мови «Family&friends» засоби образотворчого мистецтва використовуються для ілюстрації мовних ситуацій та розвитку уяви учнів. Як правило, ознайомлення з новою лексикою теж супроводжується цікавими ілюстраціями. В кінці теми учні самостійно створюють ілюстрації. У робочих зошитах (Workbooks) пропонуються аналогічні завдання на повторення.

Щоб покращити становище на уроках необхідно заохочувати учнів вчитися. Наприклад, веб-сайт <https://www.eslgamesplus.com> [39] пропонує велику кількість ігор для учнів початкової школи з використанням ілюстрацій, в тому числі засобів образотворчого мистецтва. Під час такого виду діяльності, учні краще засвоюють вивчений в школі матеріал, особливо актуальним це є в сьогоденних реаліях, коли через епідеміологічну ситуацію в школах вводиться дистанційне навчання. Такого типу сайти і платформи не тільки навчають учнів іноземної мови засобами образотворчого мистецтва, а й роблять навчальний процес цікавішим та безпечнішим.

Опираючись на теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми традиційних та інноваційних форм і прийомів навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва нами було проведено емпіричне дослідження серед вчителів Рівненської Спеціалізованої школи №15, основною метою якого було визначити вектори використання вчителями зразків образотворчого мистецтва в навчанні учнів початкової школи. У процесі дослідження означеної проблеми нами було проведено анкетування, у якому взяли участь 10 вчителів школи.

На основі теоретичного аналізу досліджень з даної теми, нами було розроблено завдання анкети (Додаток 8), метою якої стало з'ясування доцільності використання засобів образотворчого мистецтва в процесі навчання учнів початкової школи. За результатами анкетування (рис. 3.1-3.5)

частота використання- 2-3 рази на семестр (60%) (3.1), мета використання зразків образотворчого мистецтва- для наочності (30%) та для естетичного розвитку учнів (30%) (рис3.2), переважаючий вид МД –говоріння (50%), (рис 3.3), переважаючим жанром образотворчого мистецтва є пейзаж (60%) (рис 3.4), з тим, що зразки ОМ впливають на навчання учнів початкової школи погодилося 80% респондентів (рис. 3.5).

Рис 3.1. Частота використання зразків образотворчого мистецтва

Рис 3.2 Мета використання зразків образотворчого мистецтва

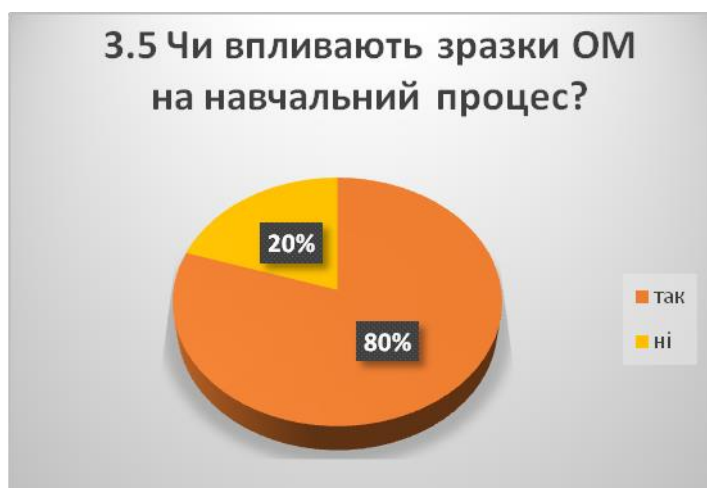

Рис 3.3 Навчання різних видів МД зразками ОМ

Рис 3.4 Жанри ОМ в навчанні ІМ учнів початкової школи

Рис 3.5 Доцільність використання зразків ОМ

Відповідно до результатів дослідження, можна зробити висновок, що зразки образотворчого мистецтва не повною мірою використовуються в школі. 2-3 рази за семестр при навчанні говоріння не є достатнім в навчанні учнів на початковому етапі. Також складно погодитися з тим, що зразки образотворчого мистецтва доцільніше використовувати тільки в говорінні. Жанрову специфіку зразків образотворчого мистецтва теж потрібно урізноманітнити, оскільки постійне використання одноманітних жанрів не повною мірою навчає учнів. Навпаки, при використанні однакових засобів образотворчого мистецтва в учнів перестають виникати емоційні переживання та знижується рівень мотивації.

На додаток до цього, учителі досить рідко використовують зразки образотворчого мистецтва. 2-3 рази за семестр не є достатнім для навчання учнів.

Зразки образотворчого мистецтва допомагають вчителю презентувати новий матеріал цікаво та захоплююче. Але, бажаючи поділитися з учнями своїми знаннями, вчителі відмовляють учням в захопленні, яке приносить власне відкриття. Через те що, знайомство з культурою відбувається через знання вчителя або підручник, учні не взаємодіють з матеріалом безпосередньо. Такий підхід не мотивує учнів до процесу власного відкриття та до роботи над мовою та розуміння культури.

Використовуючи на уроках традиційні методи роботи із засобами образотворчого мистецтва, вчитель не в змозі сформуванати в учнів початкової школи мотивації як до вивчення іноземної мови загалом, так і до опанування новою лексичною одиницею. Від монотонності та одноманітності завдань, що передбачають елементи образотворчого мистецтва, поступово згасає інтерес учнів до вивчення нового матеріалу.

Аналізуючи анкетування вчителів, що працюють з учнями початкової школи, ми виявили, що вчителі цікавляться використанням засобів образотворчого мистецтва на уроках іноземної мови, проте не використовують їх як основні.

На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що вчителі продовжують користуватися традиційними засобами навчання через простоту їх використання, а використання засобів образотворчого мистецтва здійснюється значно рідше через недостатню обізнаність вчителів у цьому питанні та небажання змінювати свою методикау навчання. Для того, щоб змінити дану ситуацію, вчителям необхідно цікавитись засобами образотворчого мистецтва та не боятись користуватись ними на практиці. Загальноосвітнім та спеціалізованим школам варто подбати про наявність засобів образотворчого мистецтва в класах.

Нами було проведено експеримент, до якого ми повною мірою залучили зразки образотворчого мистецтва та описали процес та результати в наступному пункті плану.

3.2. Проведення експерименту

З метою визначення ефективності проведеної роботи із навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва, було здійснено контрольний діагностичний зріз. Дослідна робота проводилася в звичайних умовах протягом 4 тижнів на базі Рівненської спеціалізованої школи №15 м. Рівного. В експериментальній роботі взяли участь 52 учні 4 класу.

Загалом, всі учні в класі досить старанні та відкриті, добросовісно готуються на уроки та бажають дізнаватися щось нове. Вони з повагою ставилися до вчителя, були готові допомогти, а також творчо виконували різні завдання та вправи, пов'язані з різними видами мовленнєвої діяльності.

Проте, в класі була помічена загальна проблема в процесі навчання учнів. Вони неохоче відповідали усно і робили велику кількість помилок під час відповіді. Деякі з учнів відмовлялися виконувати певні завдання. Учнів важко було заохотити говорити. Більшість учнів були занадто сором'язливими і боялися помилитися. Деякі з них були активними та ділилися своїми враженнями та досвідом. Проблемними у навчанні виявилися вимова і граматики.

Гіпотеза нашого дослідження містить припущення: якщо учні вивчатимуть новий матеріал із використанням засобів образотворчого мистецтва, то вони засвоять його значно ефективніше.

Проведення експериментальної роботи та аналіз результатів дослідження передбачали створення контрольної та експериментальної групи. Під час формування груп ми виходили з таких ключових позицій:

- 1) кількість учнів в експериментальній групі приблизно дорівнювала кількості учнів у контрольній групі;
- 2) до складу як експериментальної, так і контрольної групи входили

учні з різним рівнем успішності з англійської мови. Експериментальна група складалася з 26 осіб, до складу контрольної групи теж входило 26 осіб. Проводячи заняття в контрольній групі, нами використовувався підручник з англійської мови «Fly high» видавництва Pearson та наочністю, що передбачає даний підручник. До процесу навчання в експериментальній групі було додано засоби образотворчого мистецтва, щоб розвивати вміння та навички учнів, підвищити мотивацію учнів та заохочувати школярів вчитися.

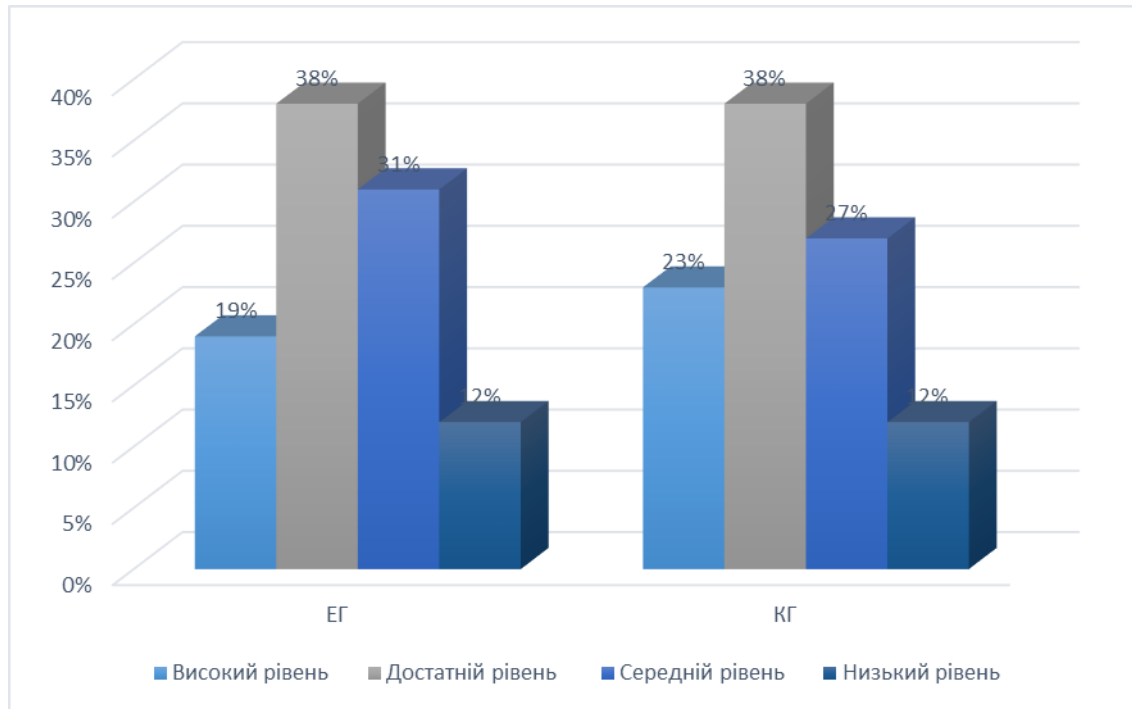
Свідченням успішності експериментальної роботи виступає наявність позитивних кількісних і якісних змін у школярів експериментальної групи порівняно зі школярами контрольної групи.

Нами було здійснено змістове наповнення рівнів засвоєння учнями початкової школи навчального матеріалу. Низький рівень характеризується численними помилками школярів, в тому числі при перекладі речень, невисоким темпом мовлення учнів. Ознаками середнього рівня виступають певна кількість помилок учнів в мовленні та нездатність одразу підібрати необхідну лексичну одиницю для перекладу. Для достатнього рівня характерними ознаками стали поодинокі помилки в мовленні, оперативний підбір лексичної чи граматичної одиниці, відносно високий темп мовлення, незначні помилки при виборі лексичної чи граматичної одиниці. Правильне використання засвоєної лексики та граматичних конструкцій у мовленні відповідно до контексту, доволі високий темп мовлення, незначна кількість граматичних помилок або їх відсутність свідчать про високий рівень знань учнів.

Ефективність проведеної експериментальної роботи перевірялася шляхом співставлення даних про рівень засвоєння знань учнів експериментальної та контрольної груп. Результати аналізу представлені нижче у рис. 3.6 і рис. 3.7:

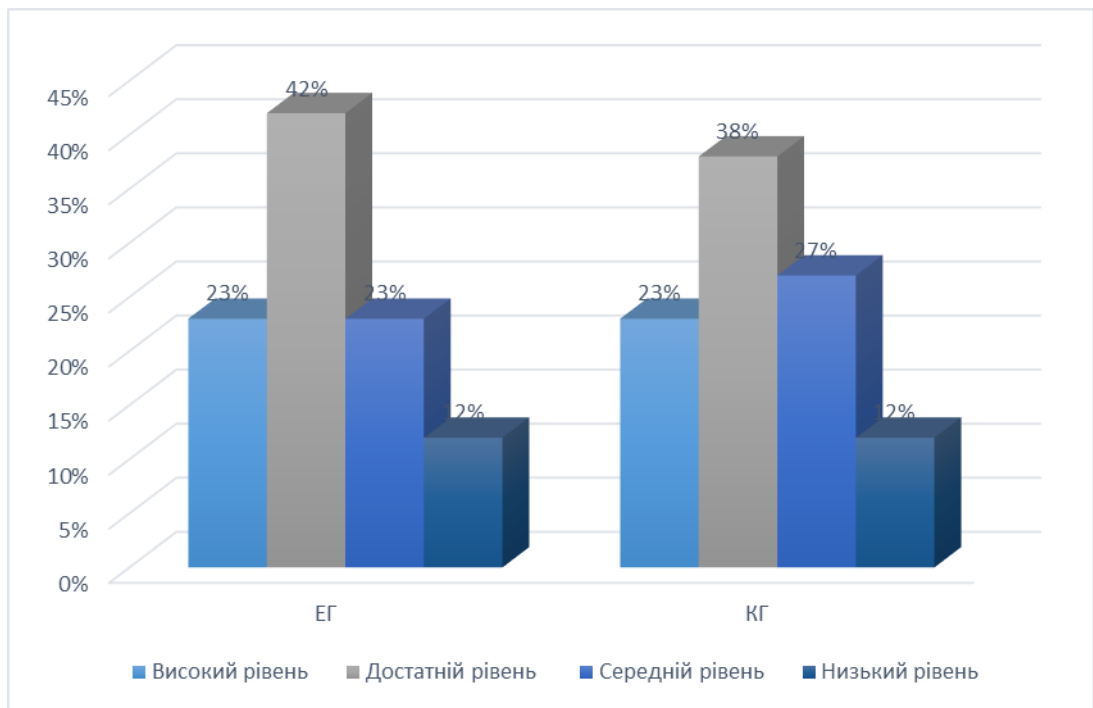
Рисунок 3.6. Рівні засвоєння лексики та граматики учнями початкової школи на уроках англійської мови (передекспериментальний

зріз)

Як свідчить таблиця 1, високий рівень знань було виявлено у 23% учнів КГ та 19% ЕГ. Основна частина учасників експерименту 38% учнів КГ і ЕГ знаходились на достатньому рівні знань. На середньому рівні перебувало 27% учнів КГ та 31% учнів ЕГ. Низький рівень знань було виявлено у 12% учнів КГ та ЕГ.

Рис 3. 7. Рівні засвоєння лексики та граматики учнями початкової школи на уроках англійської мови (кінцевий експериментальний зріз)

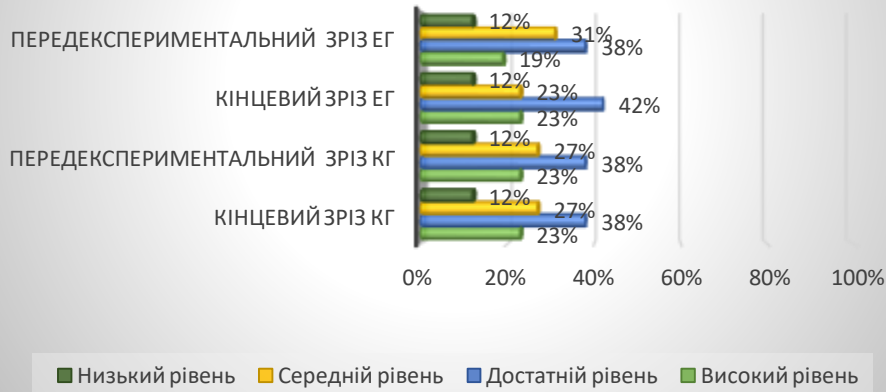
Згідно з отриманими даними у таблиці 3.7, високий рівень володіння англійською мовою було виявлено у 23% учнів EG і KG. На достатньому рівні перебувала основна частина учасників експерименту 42% учнів EG і 38% учнів KG. Незначна частина учнів знаходилися на низькому рівні: 12% учнів EG і KG.

Як бачимо, в експериментальній групі відбулися більш кількісні зміни у рівні оволодіння іноземної мови засобами образотворчого мистецтва у порівнянні зі школярами контрольної групи. Різниця між успіхами учнів відображена на рисунку 3.8.

Рисунок 3.8

Рівні засвоєння лексики та граматики учнями початкової школи на уроках англійської мови

Рівень засвоєння лексичних та граматичних знань учнями початкової школи на уроках англійської мови

Отже, згідно з отриманими даними були помічені помірні позитивні зміни у студентів ЕГ (з 19% до 23% на високому рівні, з 38% до 42% на достатньому, з 31% до 23% на середньому рівні та з 12% до 12% на низькому рівні). У КГ результати залишилися незмінними: високий рівень – з 23% до 23%, достатній рівень – з 38% до 38%, середній рівень – 27% до 27%, та низький рівень – з 12% до 12%.

Учні експериментальної групи демонстрували також якісні зміни, що виявлялися у використанні засобів образотворчого мистецтва в наближених до реальних ситуаціях спілкування, швидкому та правильному реагуванні на репліки співрозмовника тощо.

За результатами експериментальної роботи було сформульовано такі методичні рекомендації з використання засобів образотворчого мистецтва у навчанні молодших школярів:

- 1) зміст (зображуване) має відповідати темі уроку (окремій його частині) та інтересам дитини;

2) зображення має бути високої якості, яскравих відтінків, але не занадто різнобарвним, щоб не розсіювати увагу учнів;

3) важливим є використання зображень, відповідно до віку учнів;

4) можливим є поєднання засобів образотворчого мистецтва та технічних засобів під час навчання;

5) під час роботи із засобами образотворчого мистецтва бажано використовувати контрольні запитання та творчі мовленнєві завдання;

6) учитель повинен залучати молодших школярів до аналізу результативності роботи із засобами образотворчого мистецтва та визначення перспектив останньої

Порівняння даних про засвоєння лексики англійської мови у школярів експериментальної та контрольної груп підтвердило ефективність методики використання засобів образотворчого мистецтва в початковій школі.

Перспективу подальших наукових пошуків ми вбачаємо у використанні засобів образотворчого мистецтва на уроках англійської мови в старшій та вищій школі та використання інноваційних засобів образотворчого мистецтва в учнів старшої школи та студентів.

Висновки з розділу 3

У третьому розділі описано експериментальну перевірку ефективності використання засобів образотворчого мистецтва в навчанні іноземної мови учнів початкової школи. Так, можна підсумувати:

1. Опираючись на теоретичний аналіз різних наукових джерел з проблеми використання елементів образотворчого мистецтва в учнів початкової школи, було проведено експериментальне дослідження учнів 4 класу Рівненської спеціалізованої школи №15, яке тривало впродовж 4 тижнів в звичайних умовах. Основна мета полягала у підтвердженні або спростуванні ефективності використання засобів образотворчого мистецтва на уроках англійської мови.

2. Проведення експериментальної роботи та аналіз зведених результатів та даних про засвоєння лексики англійської мови у школярів експериментальної та контрольної груп підтвердило ефективність методики використання зразків образотворчого мистецтва на уроках англійської мови в початковій школі.

Отже, результати, отримані в ході експериментального навчання, майже повністю співпадають з очікуваними і можна стверджувати, що система вправ, розроблена нами є ефективною в навчанні учнів початкової школи.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши теоретичний та практичний матеріал ми можемо зробити висновок про те, що засоби образотворчого мистецтва слід використовувати в навчанні іноземної мови учнів початкової школи, оскільки вони позитивно впливають на процес навчання дітей. Розроблена нами система вправ в ході проведення дослідження показала позитивний результат: учні цікавилися зразками образотворчого мистецтва, зросла мотивація до учіння. Крім того, ці матеріали допомогли учням подолати психологічний бар'єр в спілкуванні та посилити їхнє бажання вивчати англійську мову.

На основі проведеного дослідження ми виконали поставлені над собою завдання:

1. Нами було здійснено аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури з даної проблеми. Було виявлено, що для розвитку мовленнєвої діяльності учнів початкової школи на уроках іноземної мови важливо зробити процес навчання цікавим, для цього необхідно використовувати засоби візуалізації
2. Було виявлено психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та їх урахування у процесі навчання. На даному етапі розвитку учням початкової школи притаманна хороша пам'ять, проте учням важко концентрувати увагу на об'єктах впродовж тривалого проміжку часу. Важливим завданням в навчанні учнів початкової школи є посилення мотивації до учіння та використання ігрових прийомів;
3. Охарактеризували особливості елементів образотворчого мистецтва в процесі навчання учнів початкової школи. Було розроблено ряд вимог, завдяки яким можна ефективно підібрати зразки образотворчого мистецтва відповідно до змісту і теми уроку. Було сформовано певні стратегії, завдяки яким можна вдало інтегрувати зразки образотворчого мистецтва у навчання іноземної мови;

4) Було розроблено та обгрунтовано лінгводидактичну модель навчання іноземної мови учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва і відповідну систему вправ для її реалізації. Модель включає три етапи: 1) рецептивний; 2) рецептивно – репродуктивний; 3) продуктивний.

Перший етап -рецептивний- спрямовано на розширення словникового запасу учнів та презентацію соціокультурного матеріалу. Другий етап – рецептивно –репродуктивний передбачав розвиток рецептивно-репродуктивних умінь учнів початкової школи з використанням зразків образотворчого мистецтва. Третій етап – продуктивний – був спрямовий на розвиток продуктивних умінь учнів з використанням зразків образотворчого мистецтва на основі вивчення нових ЛО.

5) було досліджено ефективність використання елементів образотворчого мистецтва як засобу формування комунікативної компетентності на уроках іноземної мови у початковій школі. Для цього було проведено експериментальне дослідження, що включало розроблену нами систему вправ.

6. Було виявлено результати навчання іноземної мови засобами образотворчого мистецтва. Враховуючи розроблену систему вправ нами було експериментально перевірено ефективність її застосування на практиці з метою підвищення та покращення навчально - виховного процесу. Експеримент довів ефективність використання зразків образотворчого мистецтва в початковій школі на уроках іноземної мови, про що свідчать результати, наведені в таблицях.

На основі результатів проведеного нами теоретичного дослідження та експериментального навчання, ми можемо стверджувати, що навчання учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва полегшують вивчення учнями іноземної мови, підвищують мотивацію та роблять навчальний процес цікавішим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Біляєв О. Вправи в навчанні мови. Українська мова і література в школі. 2004. № 6. С. 2–6
- 2) Варава С. В. Використання системи вправ для формування професійно орієнтованої лінгвістичної компетентності в іноземних студентів на початковому етапі навчання. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. 2016. Вип. 28. – С. 23–32. URL: <http://orcid.org/0000-0489-625X>
- 3) Волкова Н.П. Педагогіка. – Київ, 2003.
- 4) Гальскова Н.Д. Теорія і практика навчання іноземних мов. Москва. 2004. 240 с.
- 5) Головська О., Петренко І. Психолого-фізіологічні основи навчання іноземної мови в початковій школі. Вінницький державний педагогічний університет, Вінниця; 2015. С. 66
- 6) Гусак Л. Є. Застосування методу асоціативних символів у процесі вивчення англійського лексичного матеріалу. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2011. – № 17. – С. 15–19 с. 16
- 7) Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти вивчення, викладання, оцінювання. Київ, 2003. – 261 с.
- 8) Кабанова М.В. Розвиток мовленнєвої компетенції на уроках англійської мови як умова соціалізації учнів URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/48572
- 9) Калініна Л. Естетичне виховання молодших школярів як соціально-педагогічна проблема. *Рідна школа*, 2006. - № 3. - С. 24 – 26.

- 10) Камінська О. Психологічні аспекти вивчення іноземної мови в 1 класі. *Херсонський національний університет*, Херсон; 2017.
- 11) Кузьмінський Анатолій Іванович Педагогіка у запитаннях і відповідях: навчальний посібник для вузів. Київ, 2006 . – 311 с.
- 12) Лиза Г.В. Формування мовних та мовленнєвих компетенцій на уроках англійської мови URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-movnih-ta-movlennevih-kompetenciy-na-urokah-angliysko-movi-74058.html>
- 13) Малихіна О.В. Мотиваційні основи навчальної діяльності школярів. Одеса. Обласний інститут удосконалення вчителів. Огмруян О.П. 2008. 232с.
- 14) Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ, 2013. – 590 с
- 15) Ніколаєва В.М Шляхи формування ключових компетентностей учнів на уроках математики URL: <https://www.slideshare.net/ssuser84074b1/ss-87161570>
- 16) Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ, 1999. С136
- 17) Онопрієнко О. Компетентісно зорієнтовані задачі як засіб формування математичної компетентності учнів. *Початкова школа*. 2013. №3. С.23– 26
- 18) Паласевич І.С. Педагогічний інструментарій естетичного виховання особистості школяра. Збірник наукових праць Кременецького обласного гуманітарно–педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Вип.1(3). Кременець : КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2010. с. 394 – 399.

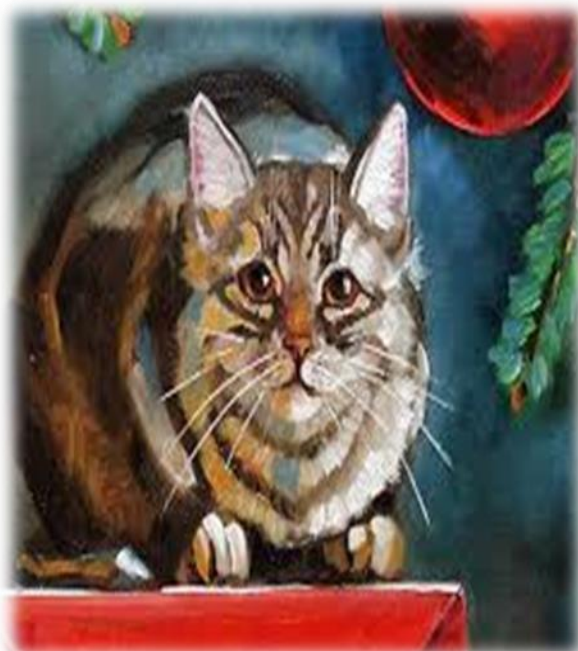
- 19) Пахомова Т.Г. Савицька Г.І Викладання іноземної мови щодо введення нового стандарту початкової освіти. Методологічні рекомендації. Черкаси:ЧОППОП, 2012.-20с.
- 20) Титаренко Н.О. Інноваційні підходи до вивчення іноземної мови з 1 класу. Методична робота, 15ст. 2011с
- 21) Тригуб Т.О. Естетичне виховання учнів на уроках німецької мови засобами використання живопису Т. Г. Шевченка. Таврійський вісник освіти.2014. № 3 (47). с.175-179.
- 22) Гурьянова Е.Н. Обучающий потенциал произведений мировой живописи на занятиях по иностранному языку в вузе/ Российский государственный гуманитарный университет, 2019. С.60-69 с.62
- 23) Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва, 1991. 522 с.
- 24) Суетина А.И. Лингводидактическая модель формирования национально специфических стилистических умений у китайских студентов, изучающих русский язык / Педагогическое образование в России №3, 2015
- 25) Хайдарова Д.З. Использование визуальных средств для развития языковых навыков. Молодой ученый №18. 2018. с.197-199 с.198
- 26) Хома О., Ліба О. Формування компетентностей у молодших школярів в контексті сучасних освітніх реформ Освітологічний дискурс, 2018, № 1-2 с.291-302 с.298
- 27) Черникова Н.В. Формирование эстетической культуры студентов в педагогическом вузе: методические рекомендации. Минск, 2010. – 38 с.
- 28) Alain Jehlen, The Dance Trapezoid: Educators use the power of the arts to teach math and science, NEA.

- 29) Art as a tool for teachers of english language learners. The New York State Education Department Office of Bilingual Education and Foreign languages Studies, 2010
- 30) Brown H. Principles of Language Learning and Teaching. New Jersey:2010.
- 31) Harmer J. The practice of English language teaching. Longman; 2011.
- 32) Have P. *The Use of Art in English Language Teaching*. Luxembourg; 2013.
- 33) The impact/s of using art in English language learning classes Masoumeh Farokhi , Masoud Hashem Procedia Social and Behavioural Sciences, 2011 c.923-926 c.924
- 34) http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/48572
- 35) [http://school26.edukit.mk.ua/Files/downloads/newschoolpresentation-new-30-03-2017-\(2\).pdf](http://school26.edukit.mk.ua/Files/downloads/newschoolpresentation-new-30-03-2017-(2).pdf)
- 36) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/inozemna-mova-poyasnyvalna-znz-sznz-1-4-klas-belyaeva-xarchenko-finalna-zv.pdf>
- 37) <https://nus.org.ua/>
- 38) https://stud.com.ua/49837/pedagogika/estetichne_vihovannya
- 39) <https://www.eslgamesplus.com>
- 40) <https://web.archive.org/web/20201113090025/https://naurok.com.ua/pedagogichna-rada-pedagogika-partnerstva---klyuchoviy-komponent-formulynush-108050.html>
- 41) https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-12.html
- 42) <https://uristom.ru/XEFI6KW-IQM.html>

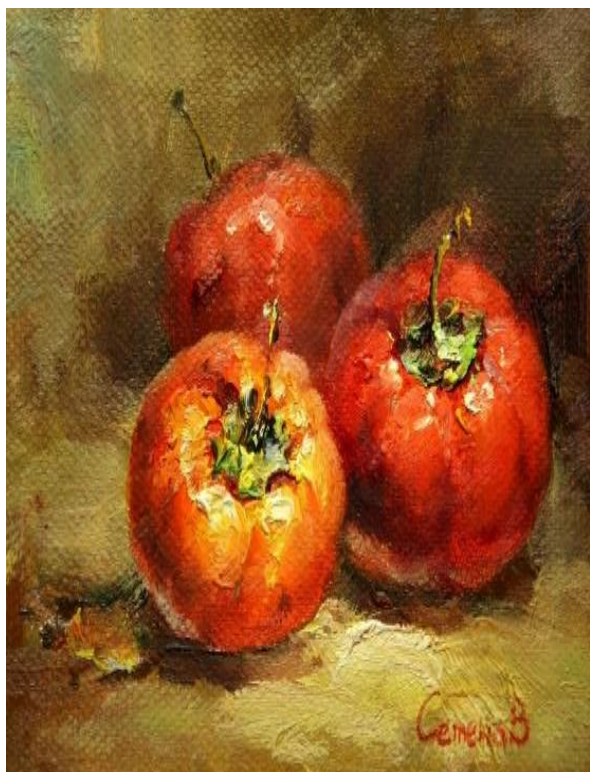
43) <https://helpiks.org/3-63601.html>

ДОДАТКИ

Додаток 1

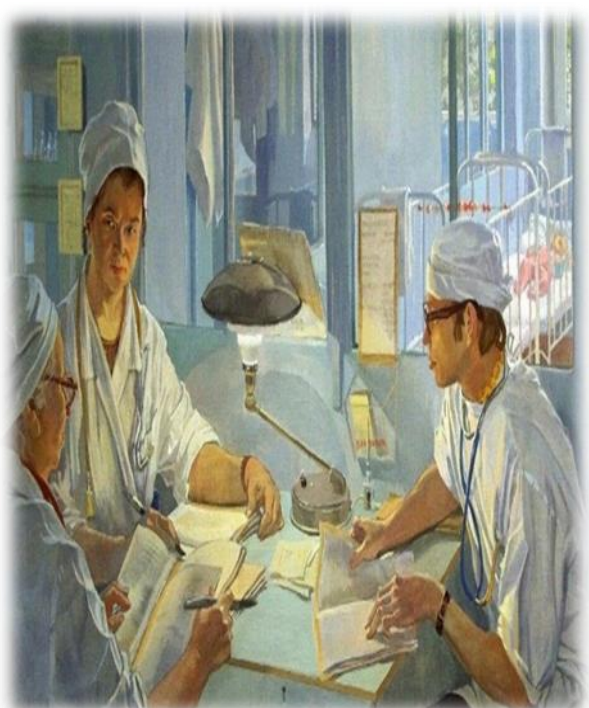

АНКЕТУВАННЯ

Використання зразків образотворчого мистецтва в початковій школі

1. Як часто Ви використовуєте зразки образотворчого мистецтва?

А) кожного уроку б) використовую на початку вивчення нової теми в) 2-3 рази за семестр г) не використовую

2. З якою метою Ви використовуєте зразки образотворчого мистецтва?

а) для наочності б) для урізноманітнення навчання в) для естетичного розвитку учнів г) для підвищення мотивації учнів д) інше

3. В яких видах мовленнєвої діяльності Ви використовуєте зразки образотворчого мистецтва?

а) говоріння б) читання в) письмо г) аудіювання

4. Який з жанрів образотворчого мистецтва Ви використовуєте найчастіше?

а) портрет б) пейзаж в) натюрморт г) абстракціонізм д) графіка

5. Чи впливають, на Вашу думку, зразки образотворчого мистецтва на навчальний процес?

а) так б) ні